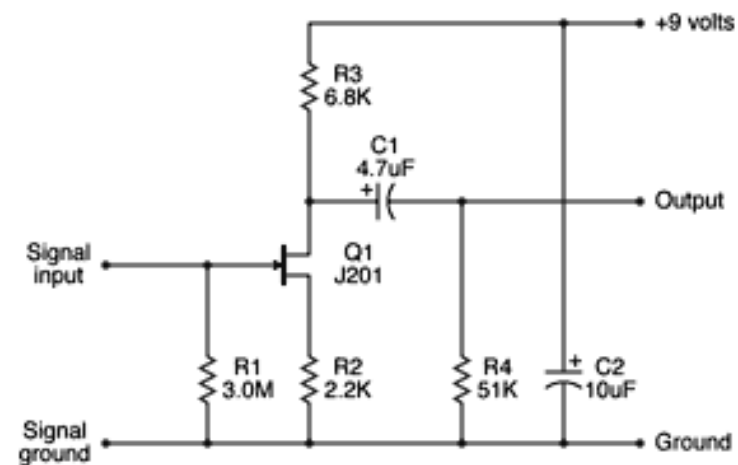
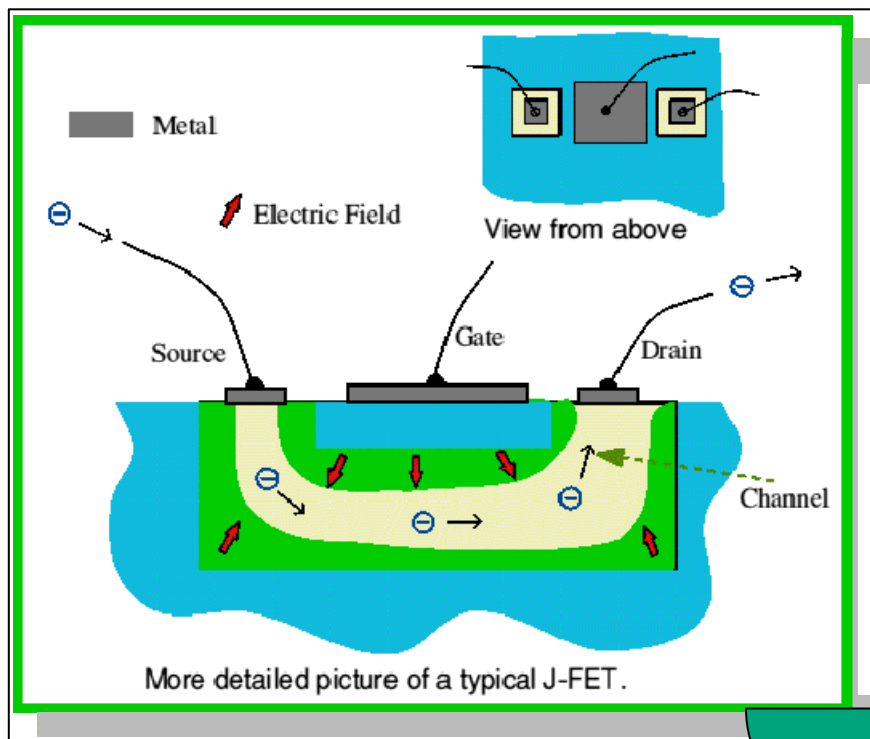

Unipolární tranzistory

Discrete JFET Guitar Preamplifier

8.přednáška

Tranzistory

Bipolární

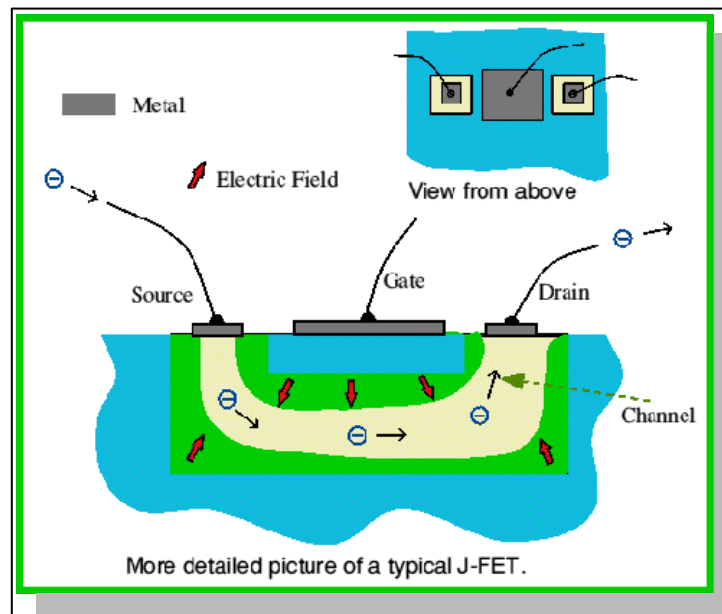
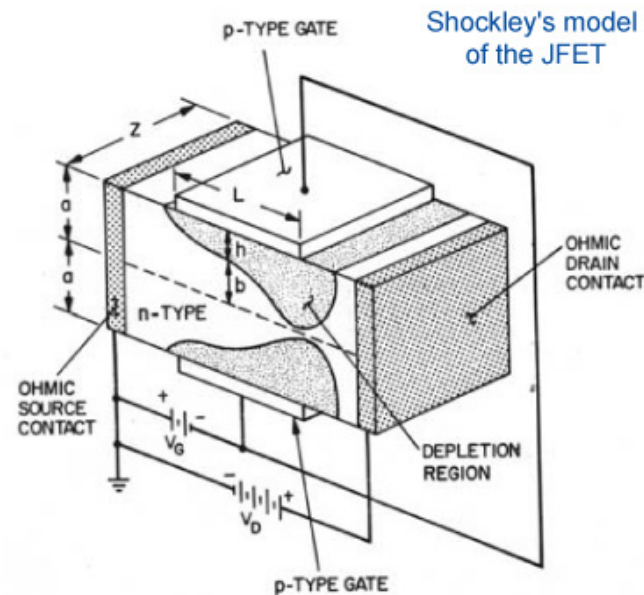
Na jeho funkci se podílí nosiče náboje obojí polarity: elektrony a díry

Unipolární

Na jeho funkci se podílí nosiče náboje jedné polarity: elektrony nebo díry

JFET   Junction Field Effect Transistor

1952 – návrh: W. Shockley

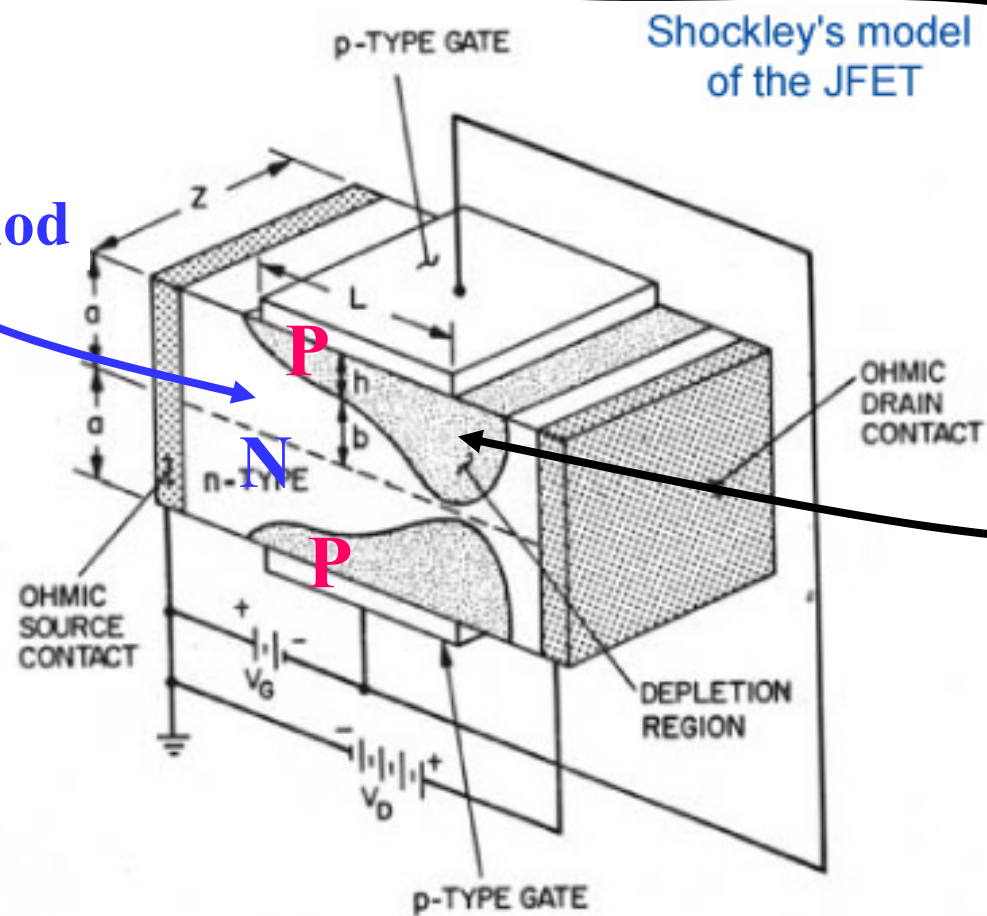
1953 – realizace:
G. C. Dacey, I. M. Ross

JFET

Junction Field Effect Transistor

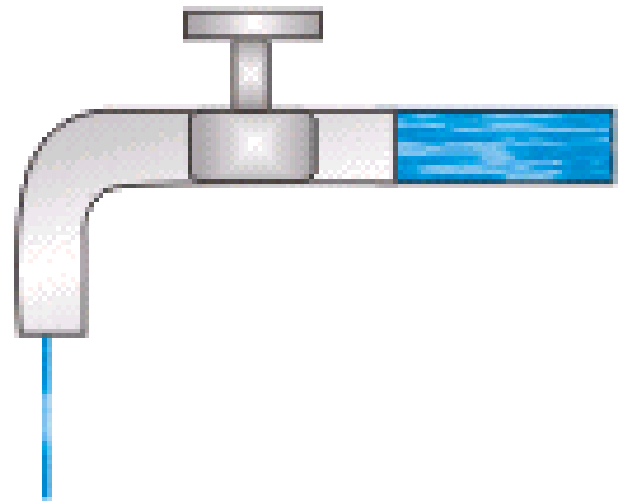
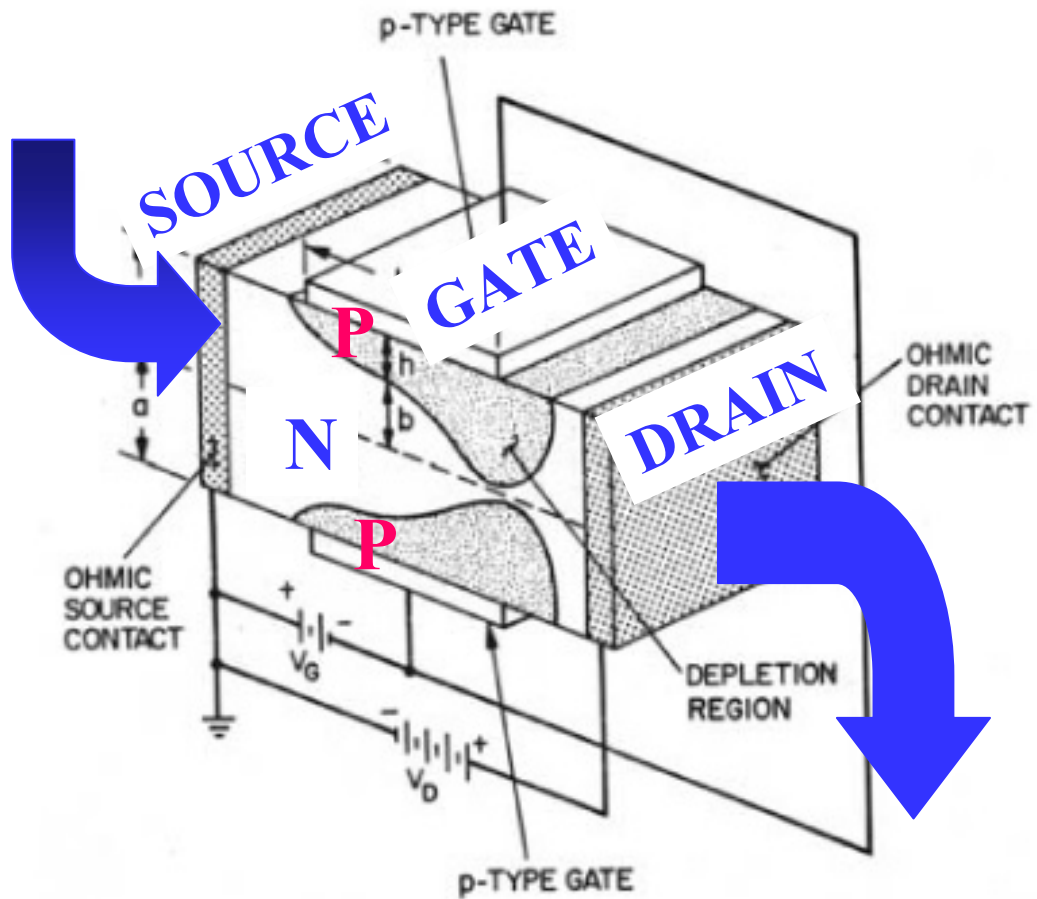
Přechodový polem řízený tranzistor

2x p-n přechod

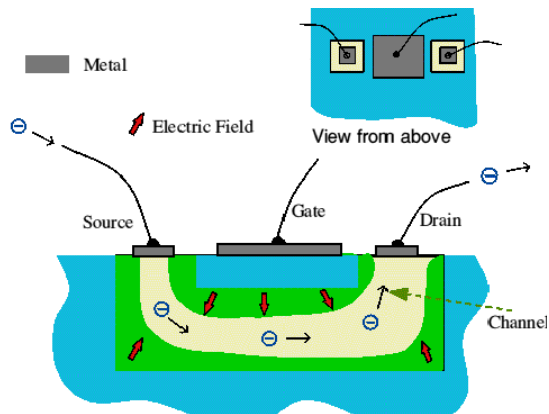
Elektrické
pole OPN

JFET

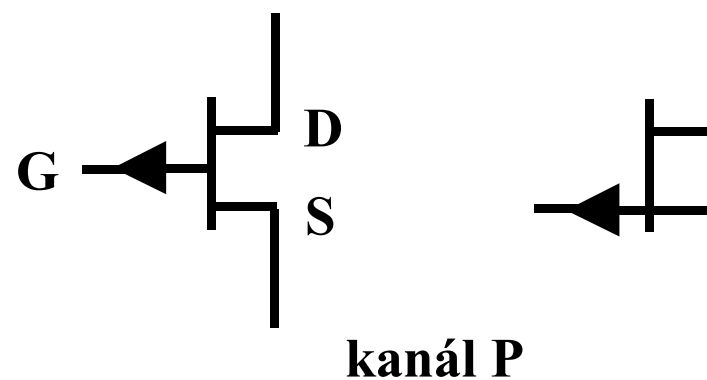
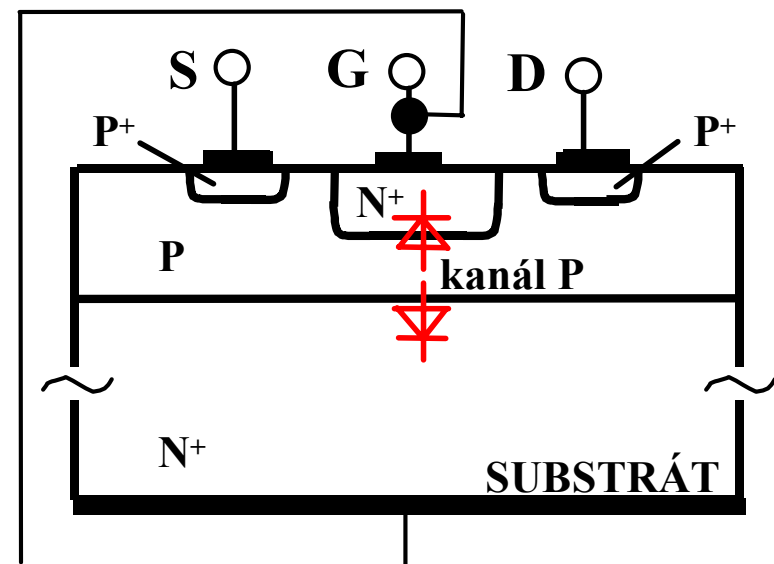
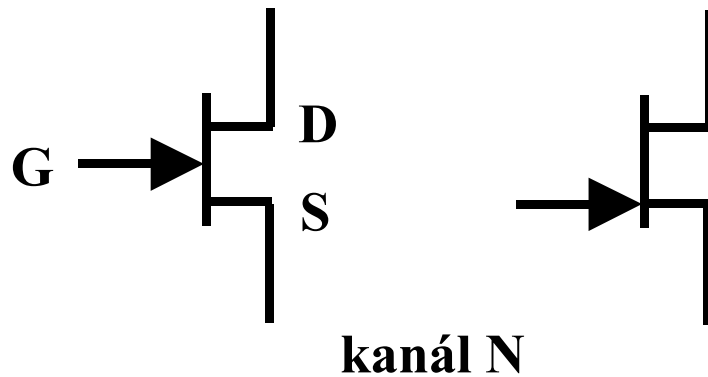
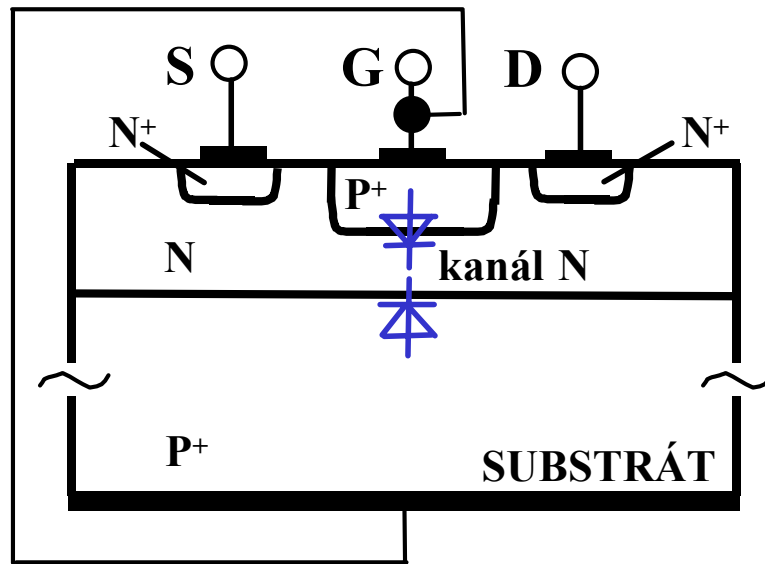
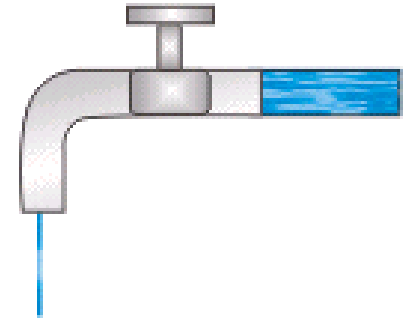

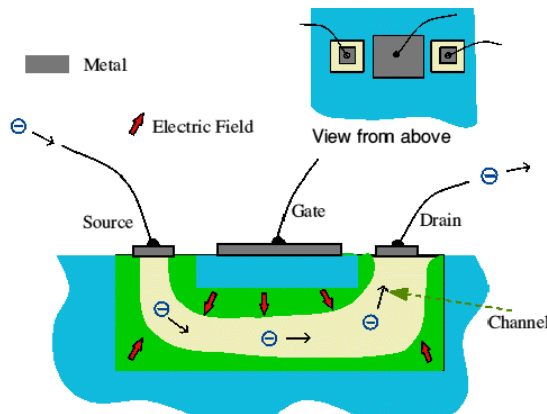
Normally ON!!!

Bez řídicího napětí je sepnut!

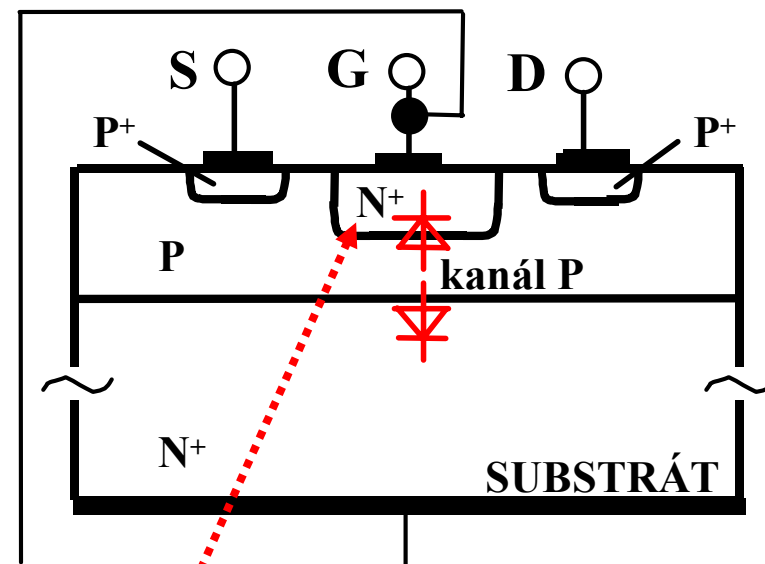
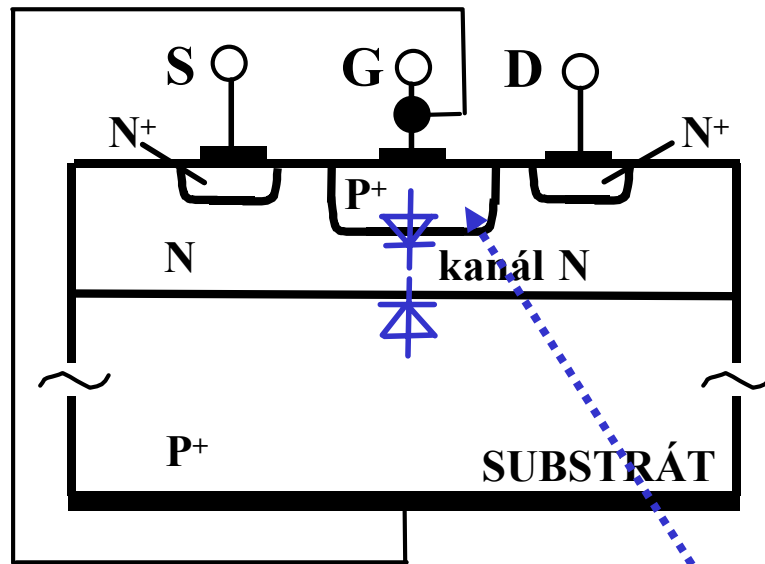

JFET

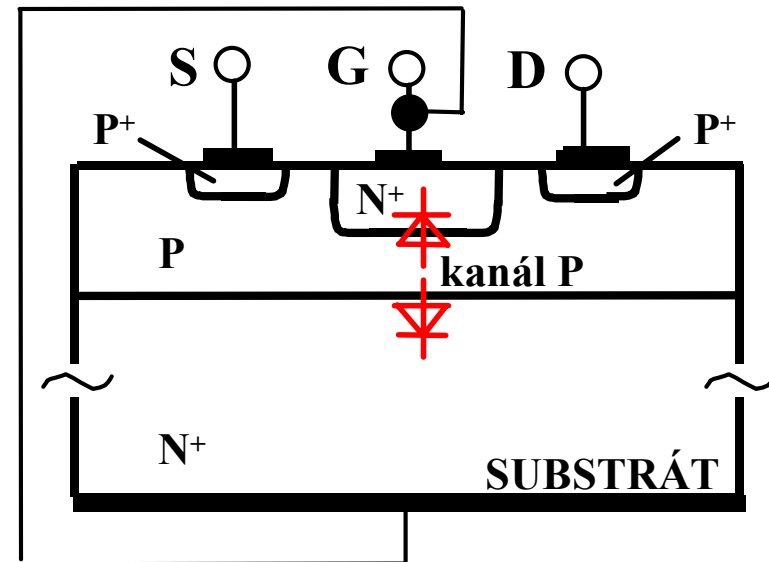
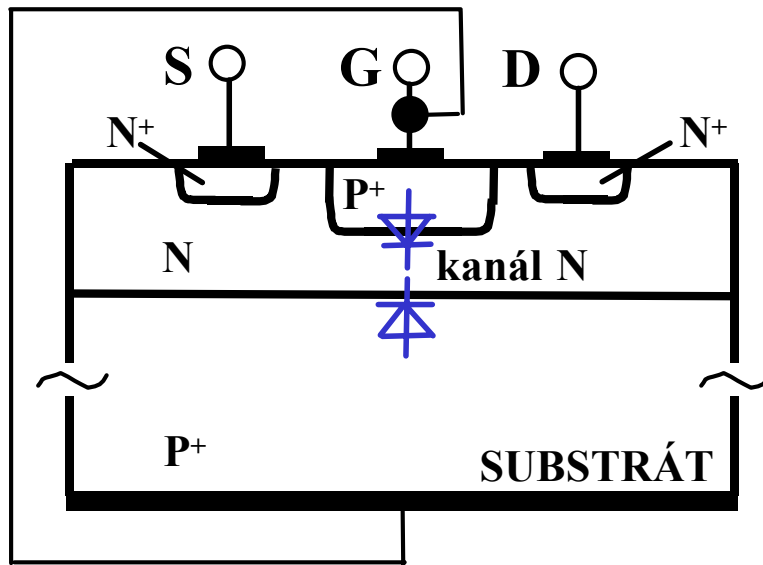

JFET

Oblast *gate* je silně dotována (P^+ nebo N^+) oproti oblasti kanálu, aby se OPN se vzrůstajícím záporným napětím U_{GS} přednostně rozšiřovala do oblasti kanálu.

JFET

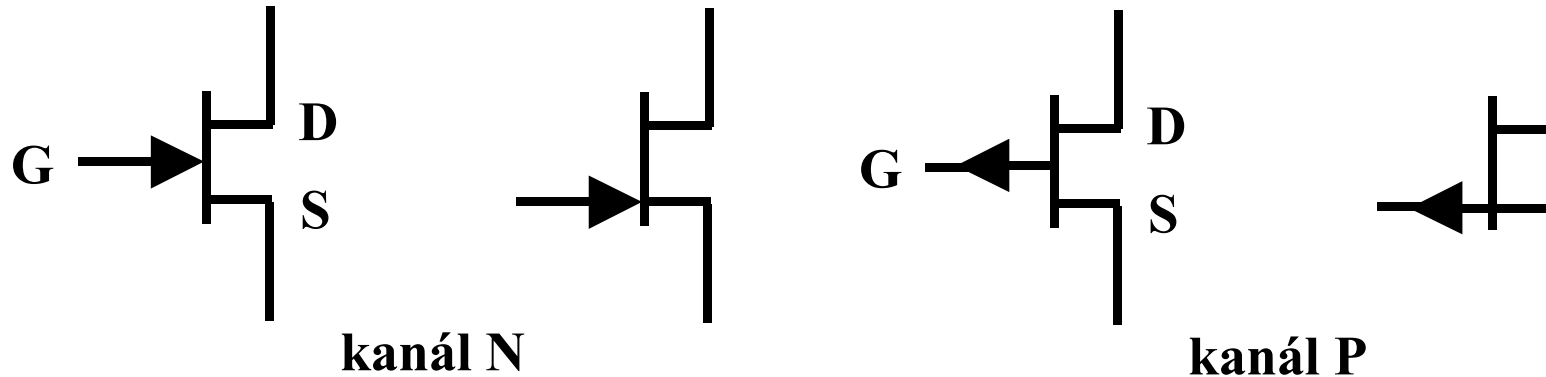

Ovládání záporným napětím U_{GS} znamená závěrnou polarizaci p-n přechodu G-S $\Rightarrow$ **DO VSTUPU NETEČE PROUD!!!**

= TYPICKÁ VÝHODA UNIPOLÁRNÍCH TRANZISTORU

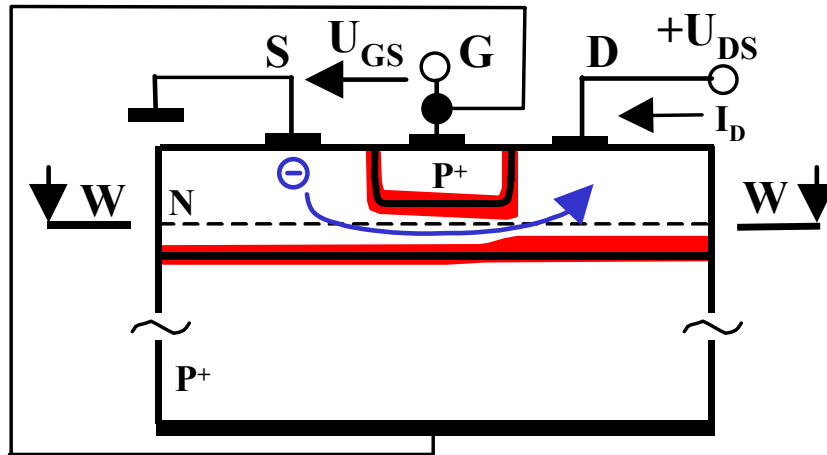

JFET

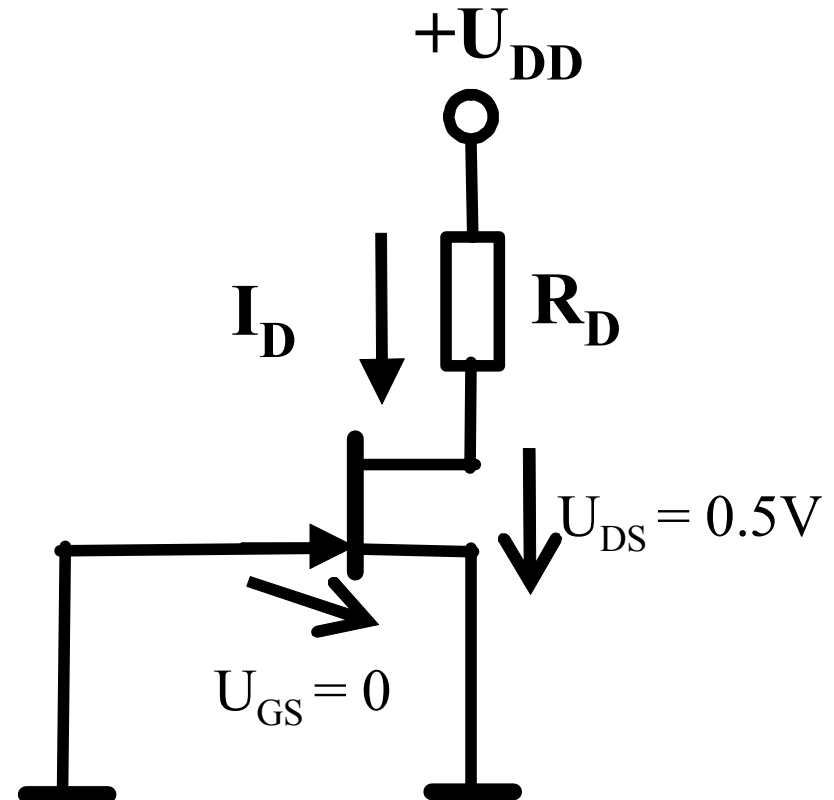
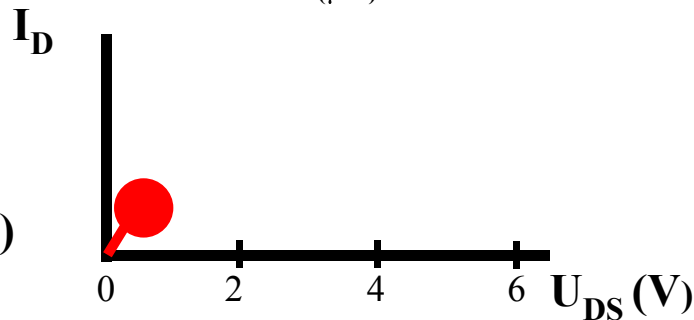
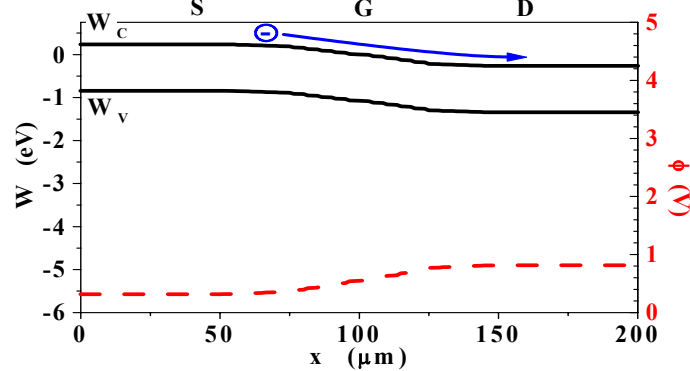

<u>Původně</u>		<u>„norma“</u>	<u>zvyk</u>
<u>G</u> ate	-	hradlo	hradlo
<u>S</u> ource	-	zdroj	emitor
<u>D</u> rain	-	nora	kolektor
<u>B</u> ody	-	substrát	substrát

JFET

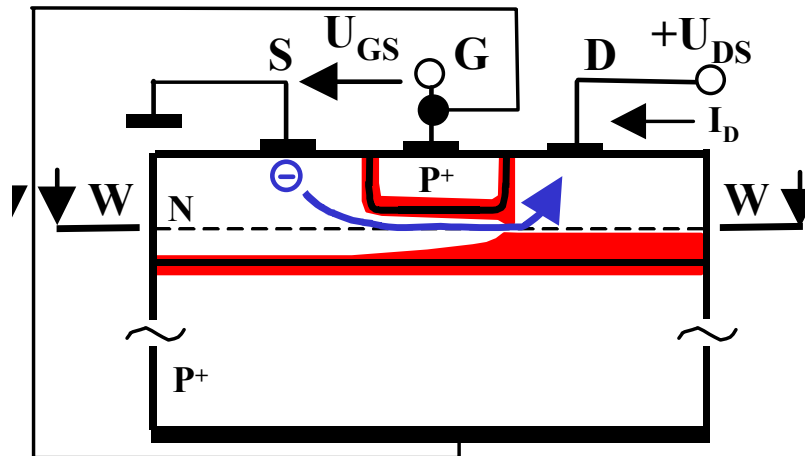

$$U_{GS} = 0V, U_{DS} = 0,5V$$

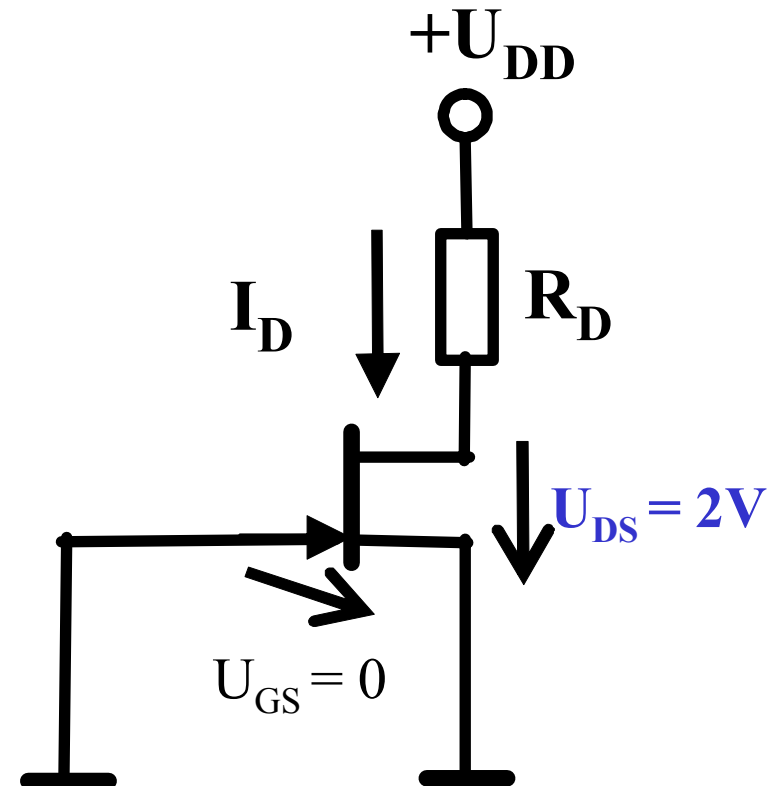
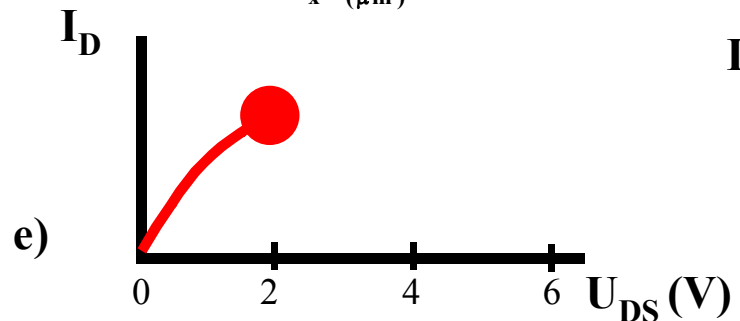
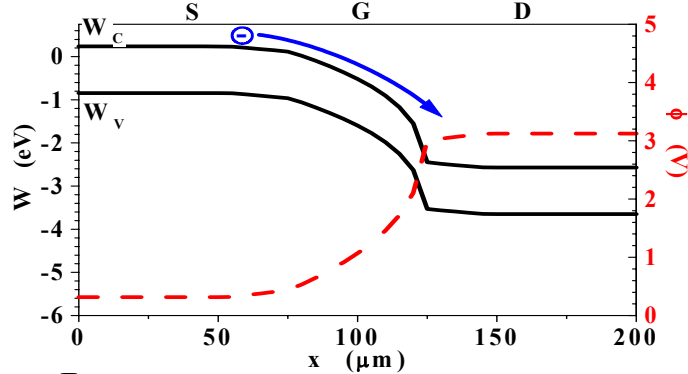

**Elektrony přitahovány
+ potenciálem drainu,
odpor kanálu je malý
⇒ teče proud.**

JFET

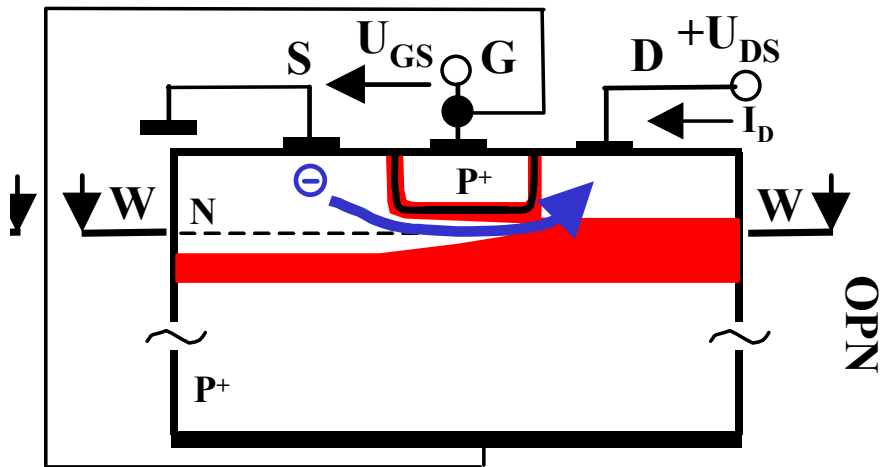

$$U_{GS} = 0V, U_{DS} = 2V$$

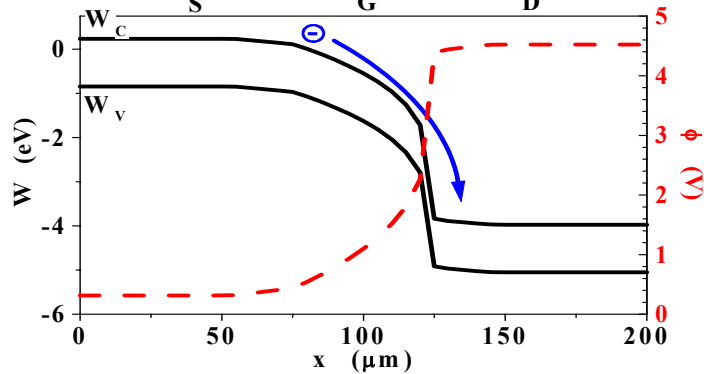

**Závěrné napětí diody G-D narůstá,
OPN se rozšiřuje do kanálu,
odpor kanálu roste
⇒ nárůst proudu klesá.**

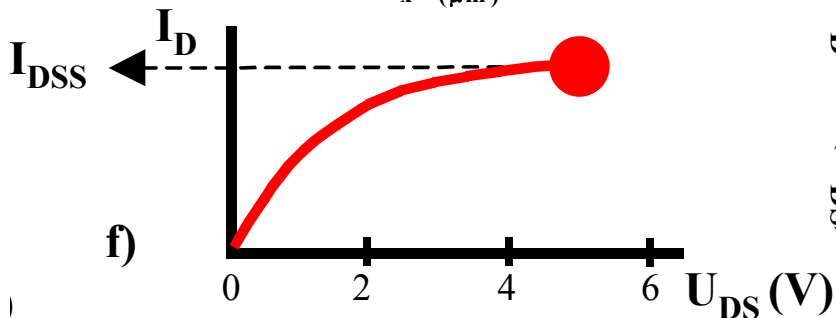
JFET

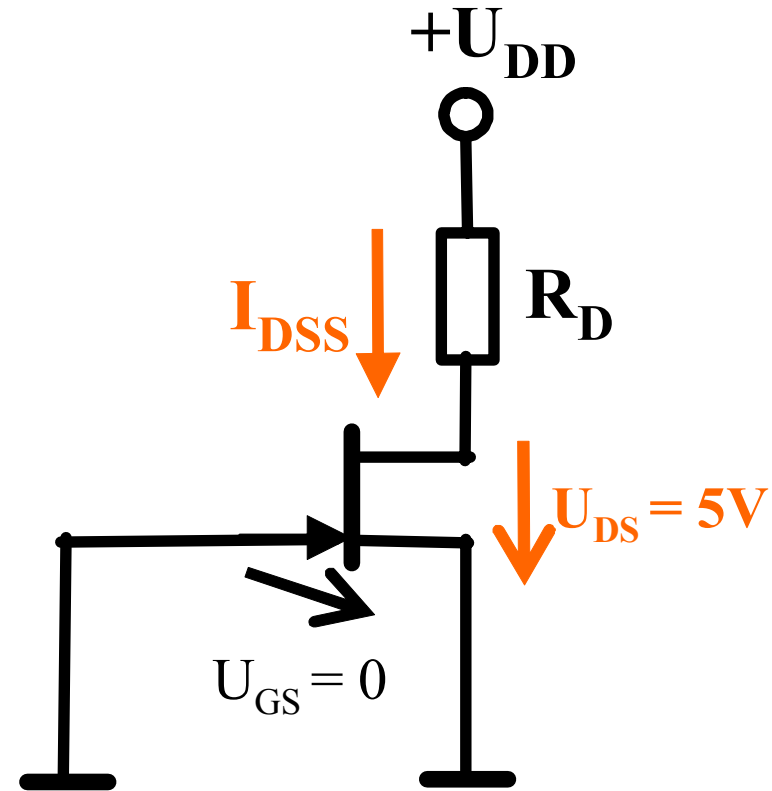
$$U_{GS} = 0V, U_{DS} = U_{DSsat} = 5V$$

ŘEZ W-W

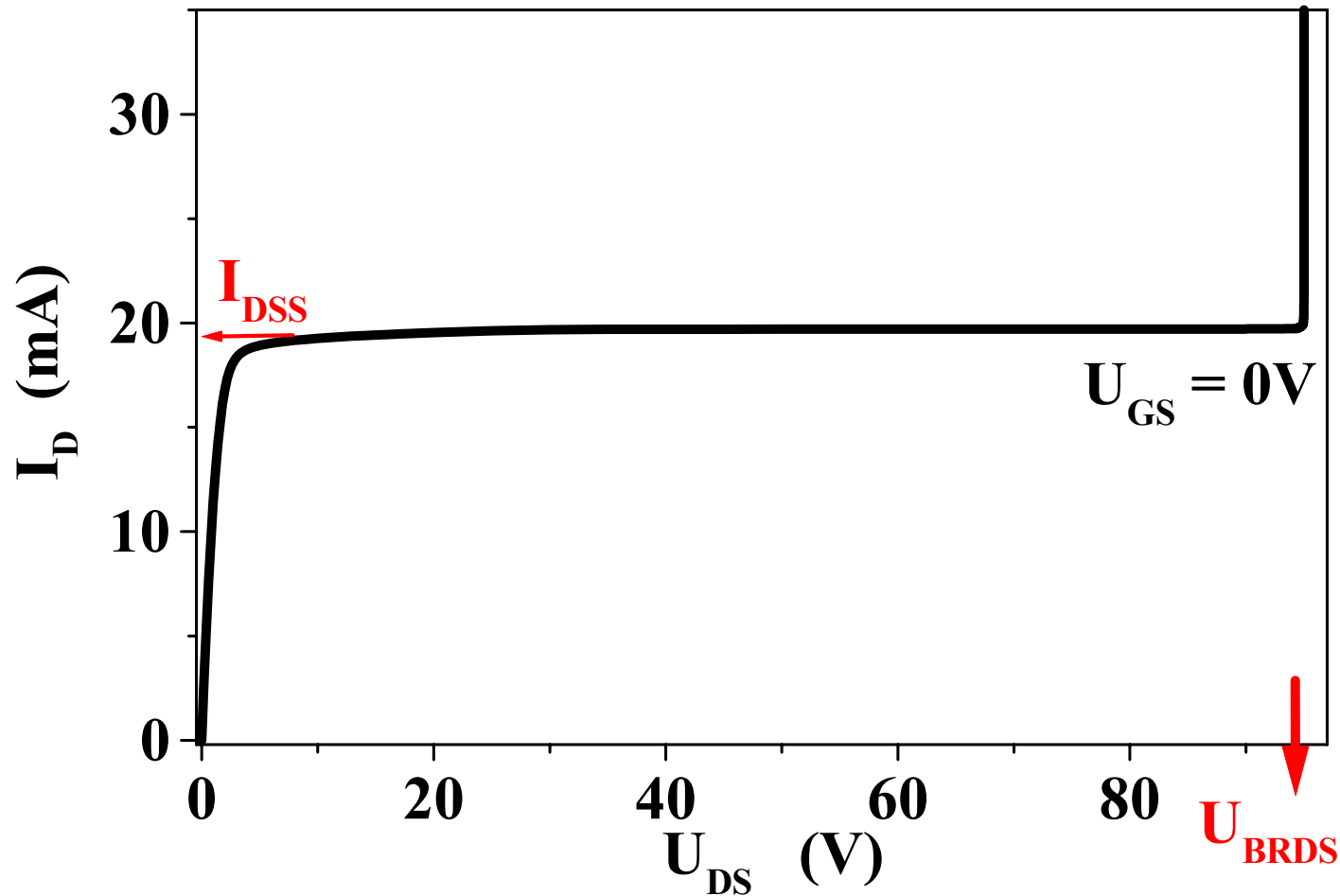

$$I_D = f(U_{DS})$$

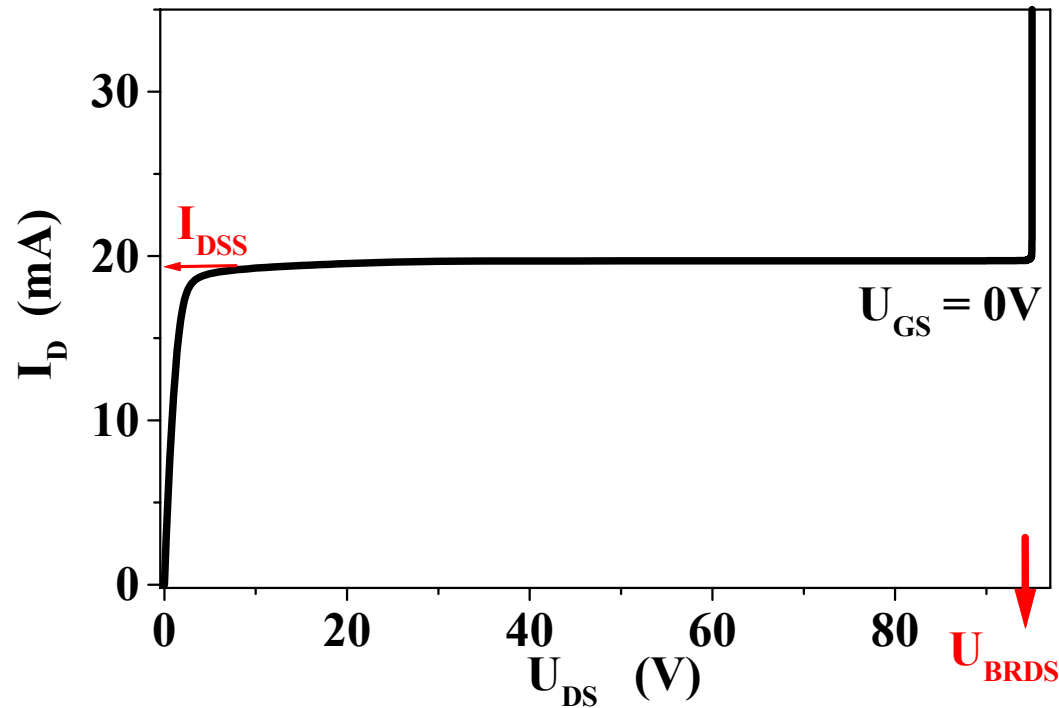
Kanál u drainu je zaškrcen,
odpor kanálu narostl na maximum
⇒ proud s napětím U_{DS} neroste.

JFET – výstupní charakteristika

Kanál u drainu je lokálně zaškrcen, odpor kanálu narostl na maximum $\Rightarrow$ proud s napětím U_{DS} neroste. Režim saturace.

JFET – výstupní charakteristika

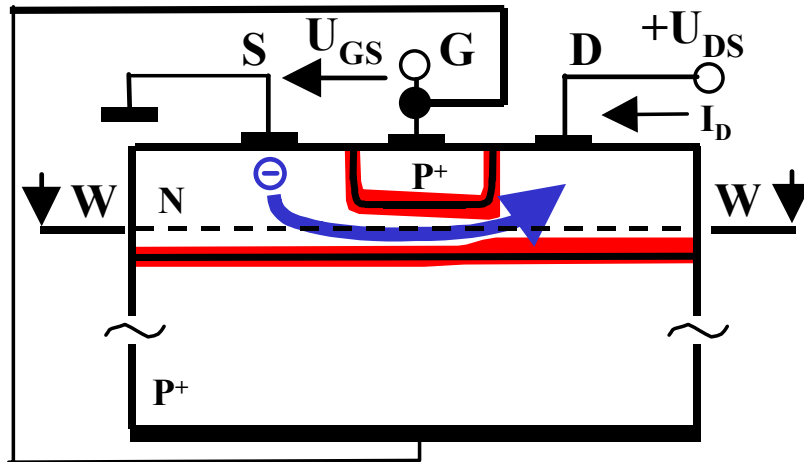
$D \rightarrow S$

Působící el. pole je podélné a nepředstavuje energetickou bariéru.

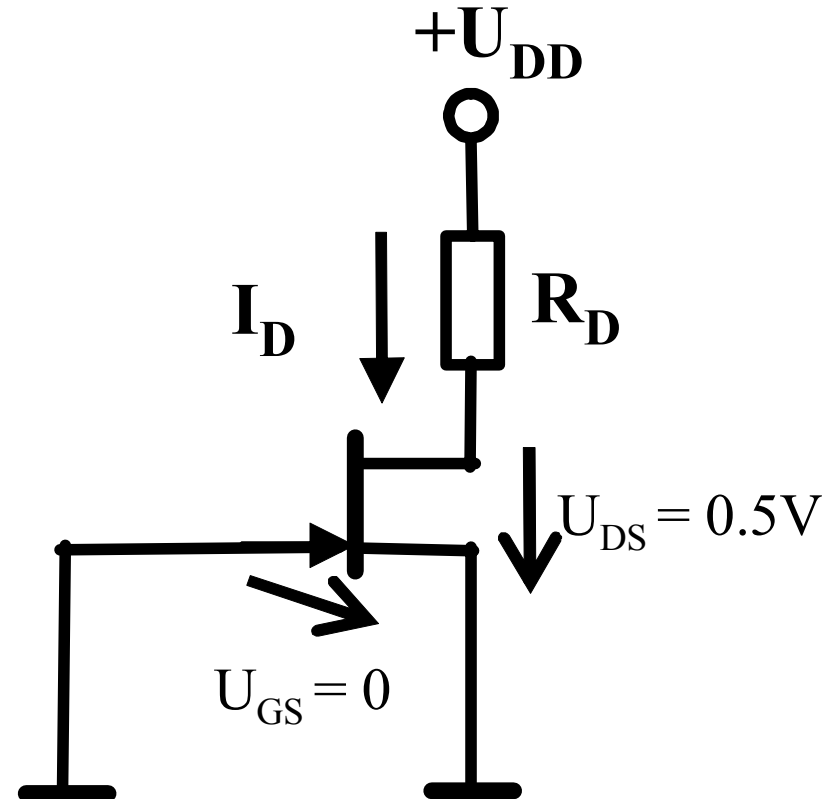
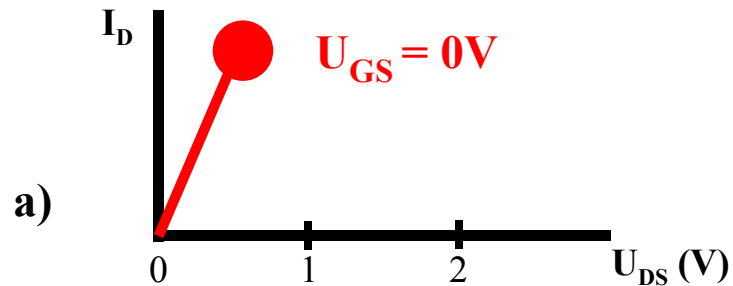
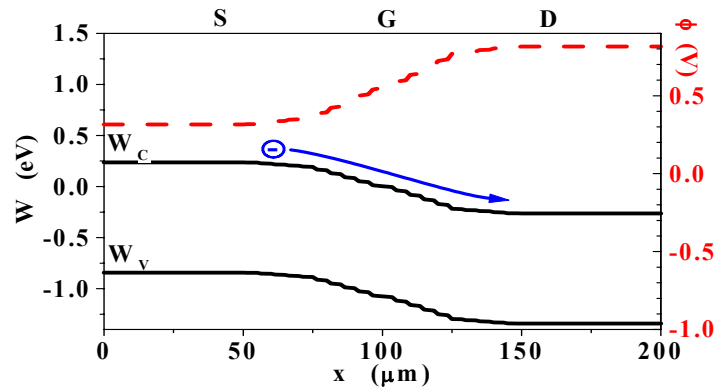
OPN nepředstavuje energetickou bariéru, ale jen oblast velkého odporu a velké intenzity elektrického pole, proto protéká proud.

Proud je tvořen pouze elektrony $\Rightarrow$ tranzistor je **UNIPOLÁRNÍ**.

JFET – vliv U_{GS} (příčné el. pole)

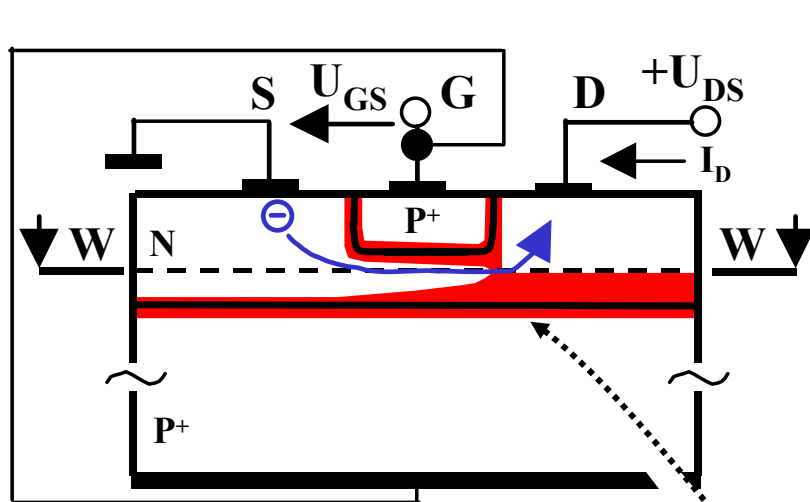

$$U_{GS} = 0V, U_{DS} = 0,5V$$

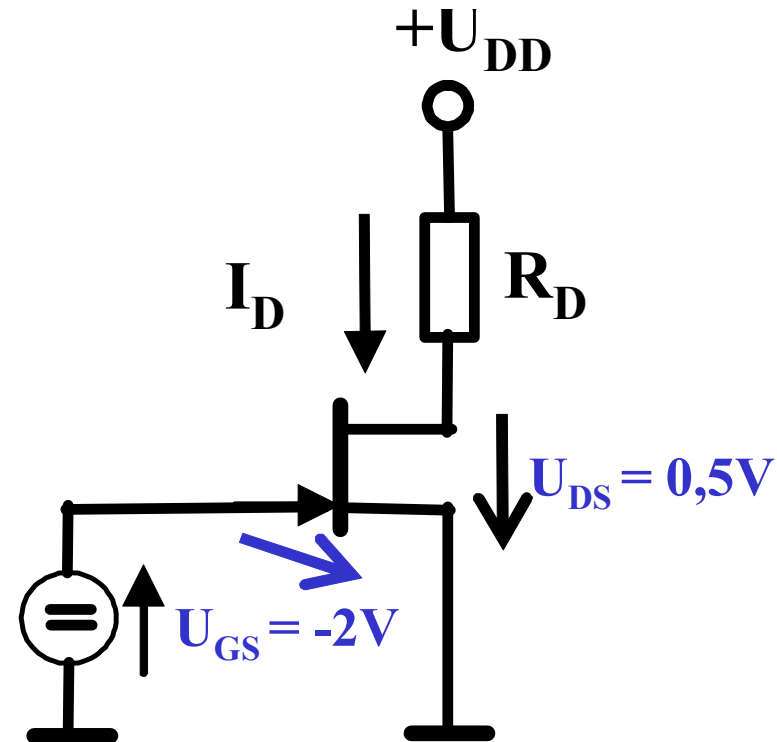
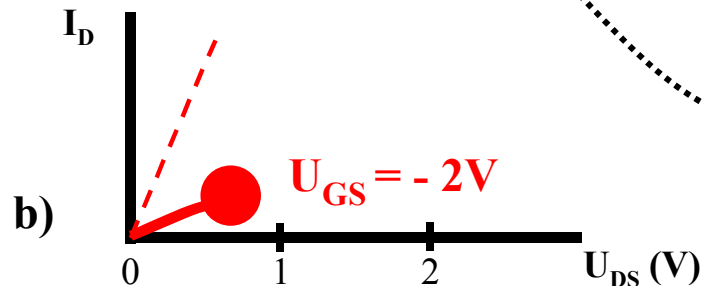
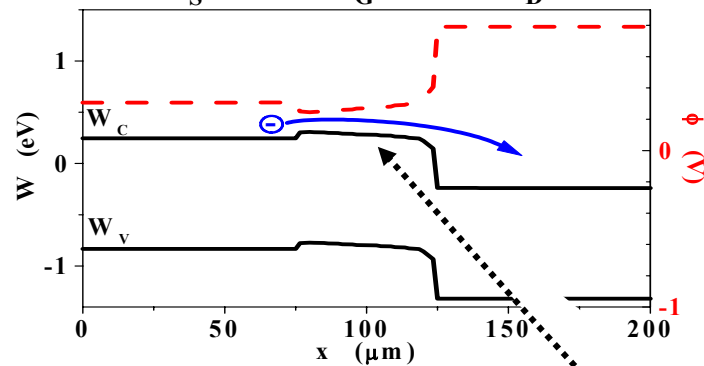

Elektrony přitahovány
+ potenciálem drainu,
odpor kanálu je malý
 $\Rightarrow$ teče proud.

JFET – vliv U_{GS} (příčné elektrické pole)

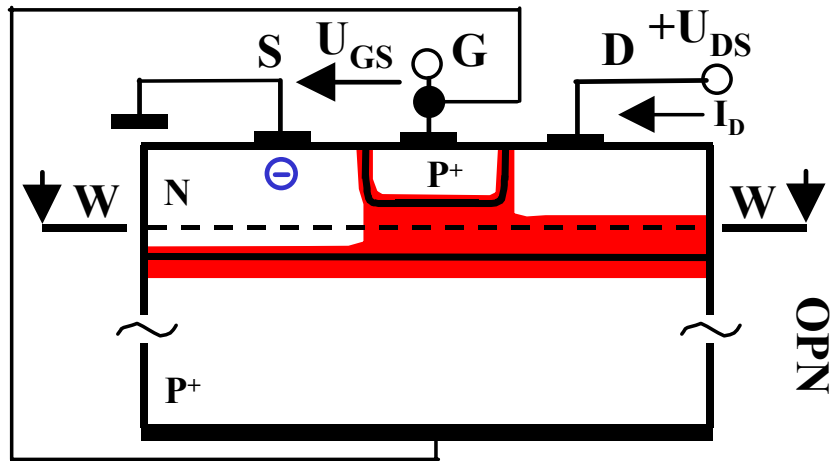
$$U_{GS} = -2V, U_{DS} = 0,5V$$

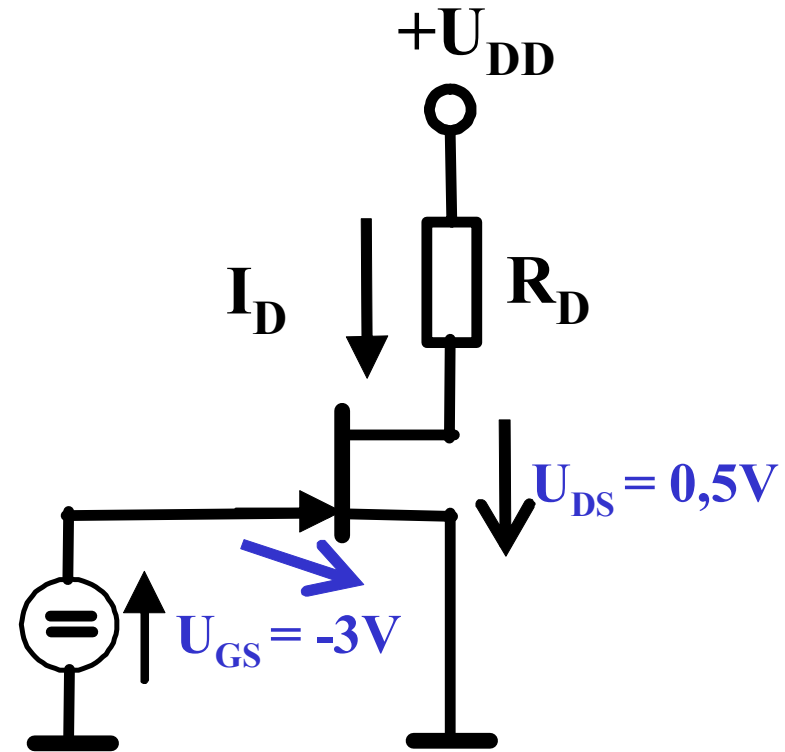
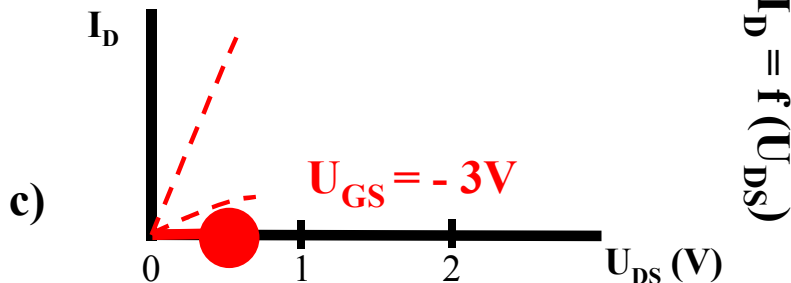
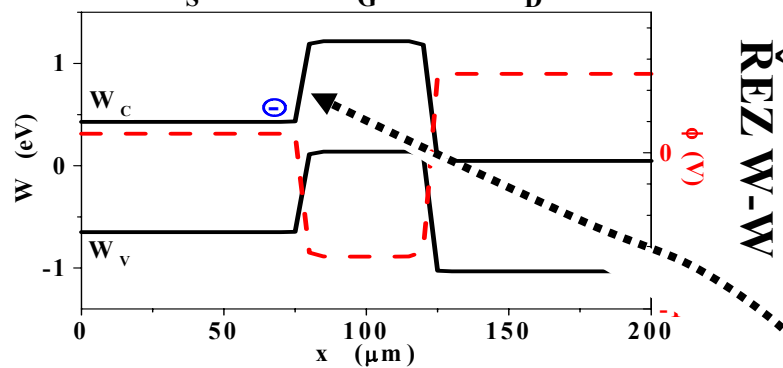
OPN se rozšíří do kanálu.
Potenciál klesne v příčném směru ↓
od Gate do kanálu.
⇒ zvýší se energetická bariéra
pro elektrony, odpor kanálu roste.

JFET – vliv U_{GS} (příčné elektrické pole)

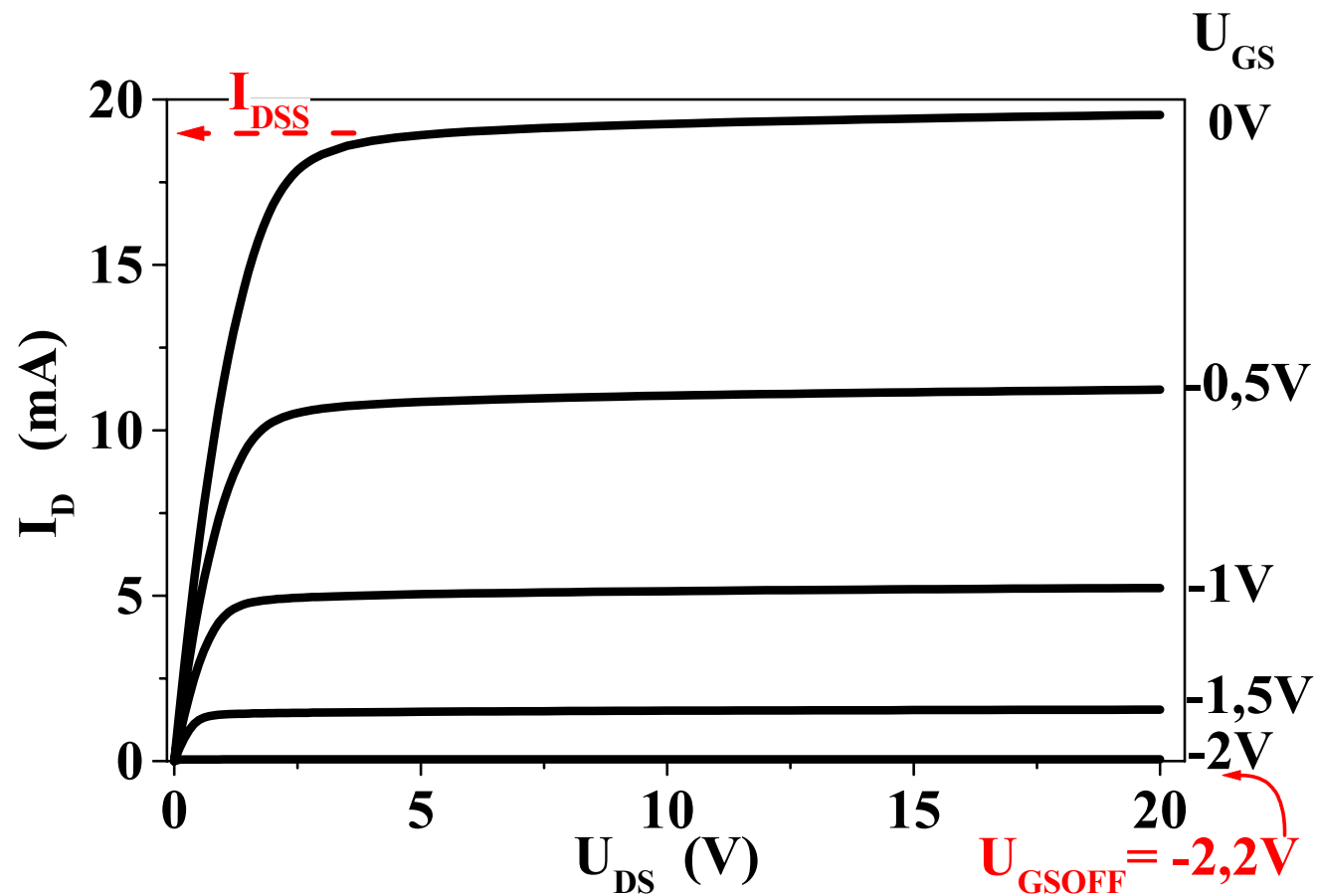

$$U_{GS} = -3V, U_{DS} = 0,5V$$

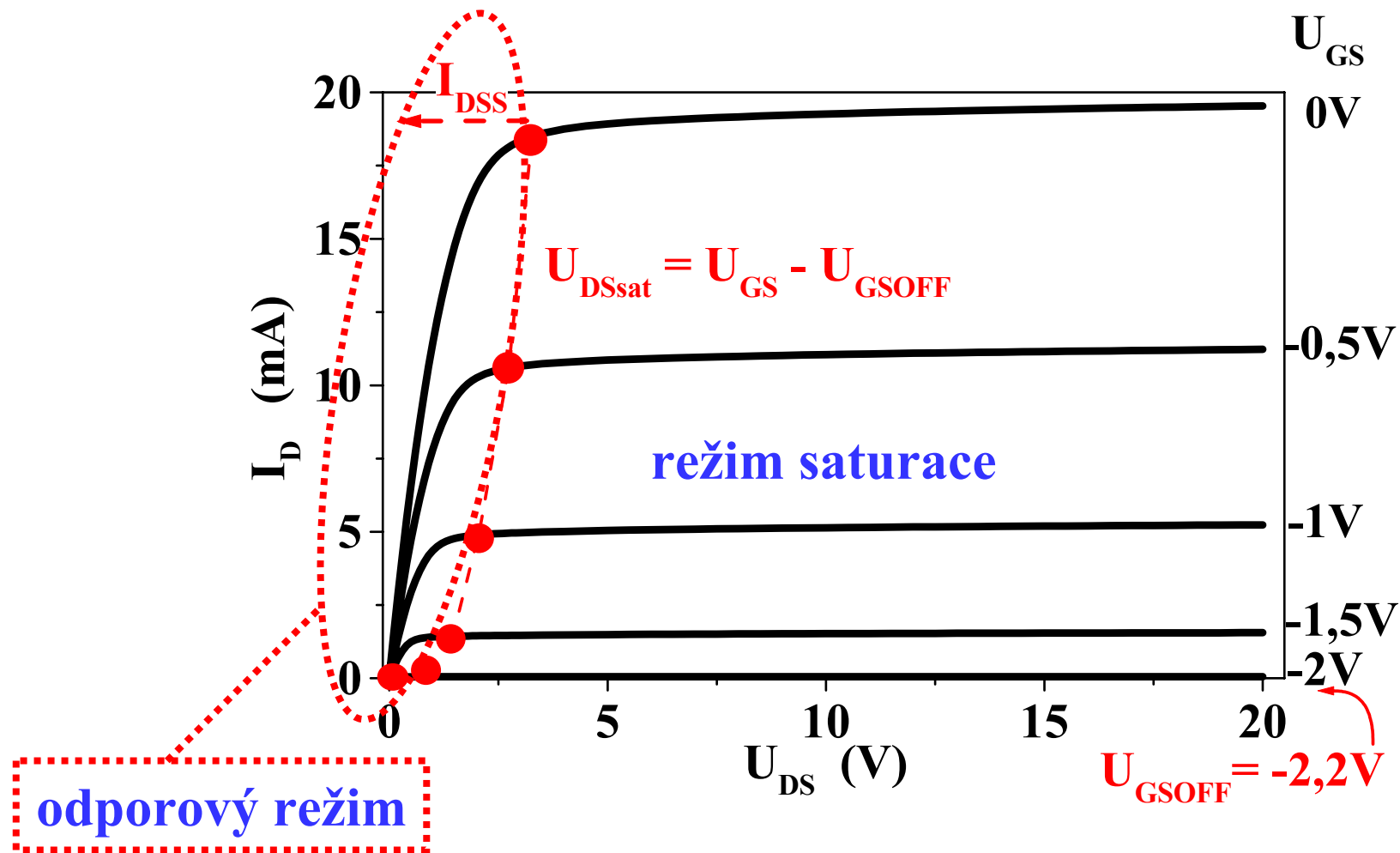
Příčné el. pole $\downarrow$ způsobí pokles potenciálu po celé délce kanálu $\Rightarrow$ vzniklou energet. bariéru nemohou elektrony překonat. Úplné uzavření kanálu (Pinch-off).

JFET – výstupní charakteristika

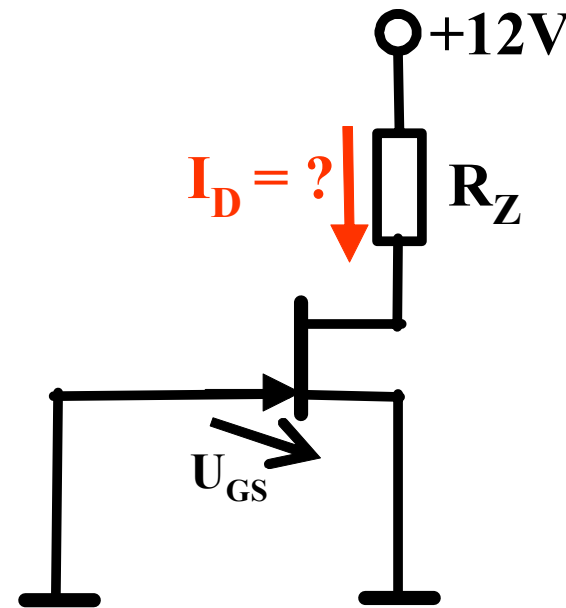
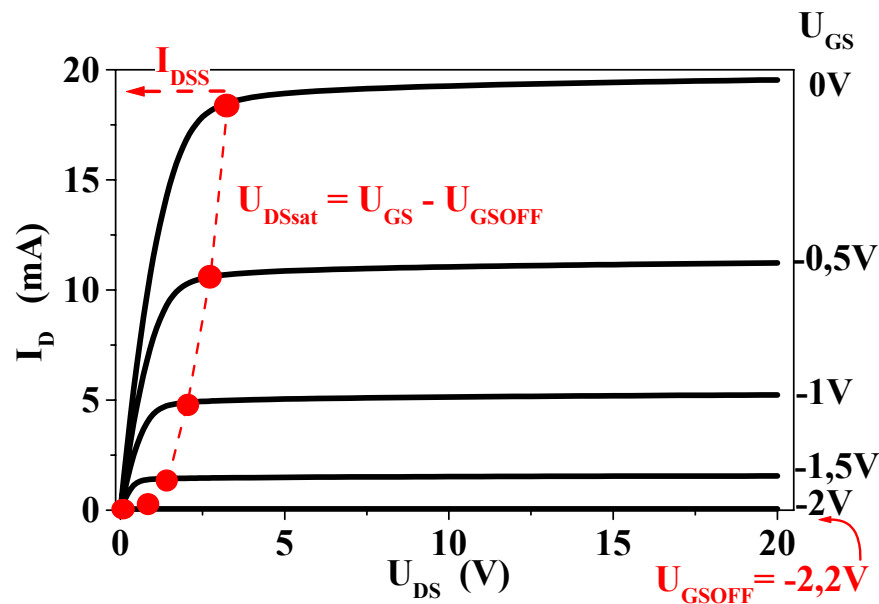
Tranzistorový jev:
napětím U_{GS} ovládáme proud I_D .

JFET – výstupní charakteristika

Saturace nastává při lokálním zaškrcení kanálu u drainu.
Napětí U_{DSsat} klesá s rostoucím $|U_{GS}|$. Příčné x podélné pole.
Pro $U_{GS} = U_{GSOFF}$ je $U_{DSsat} = 0$.

JFET – výstupní charakteristika

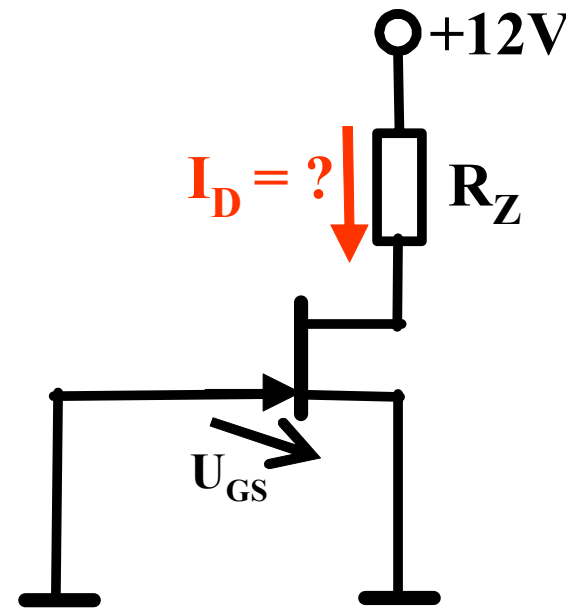
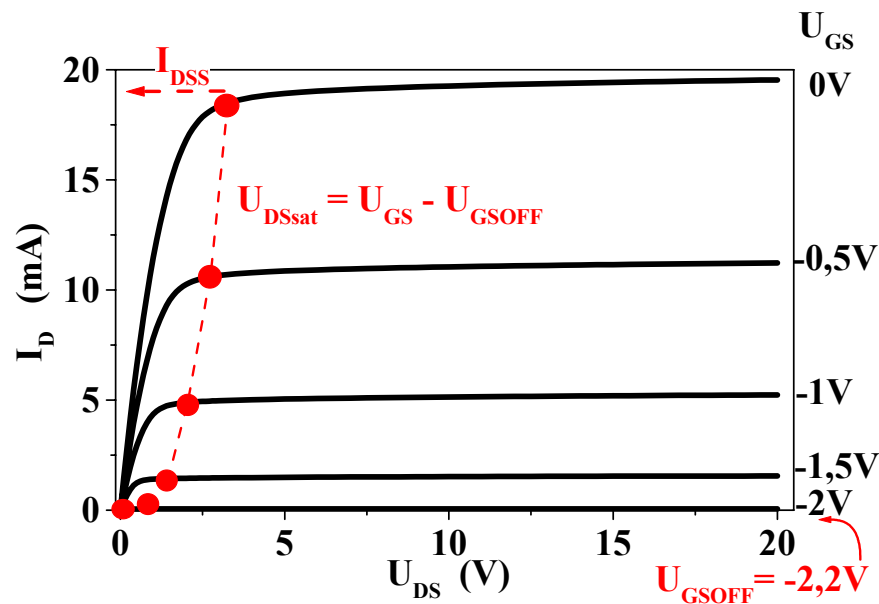
Příklad: $U_{GS} = ?$, $I_D = ?$

$$U_{GS} = 0$$

$$\Rightarrow I_D = I_{DSS}$$

I_{DSS} je proud z 1.elektrody (Drain) v indexu do 2.elektrody v indexu (Source) pro v indexech neuvedenou elektrodu (Gate) zkratovanou (Short) na 2.elektrodu v indexu ($U_{GS}=0$).

JFET jako zdroj konstantního proudu

$$U_{GS} = 0 \Rightarrow I_D = I_{DSS}$$

I_{DSS} je největší proud, který může JFETem protékat!

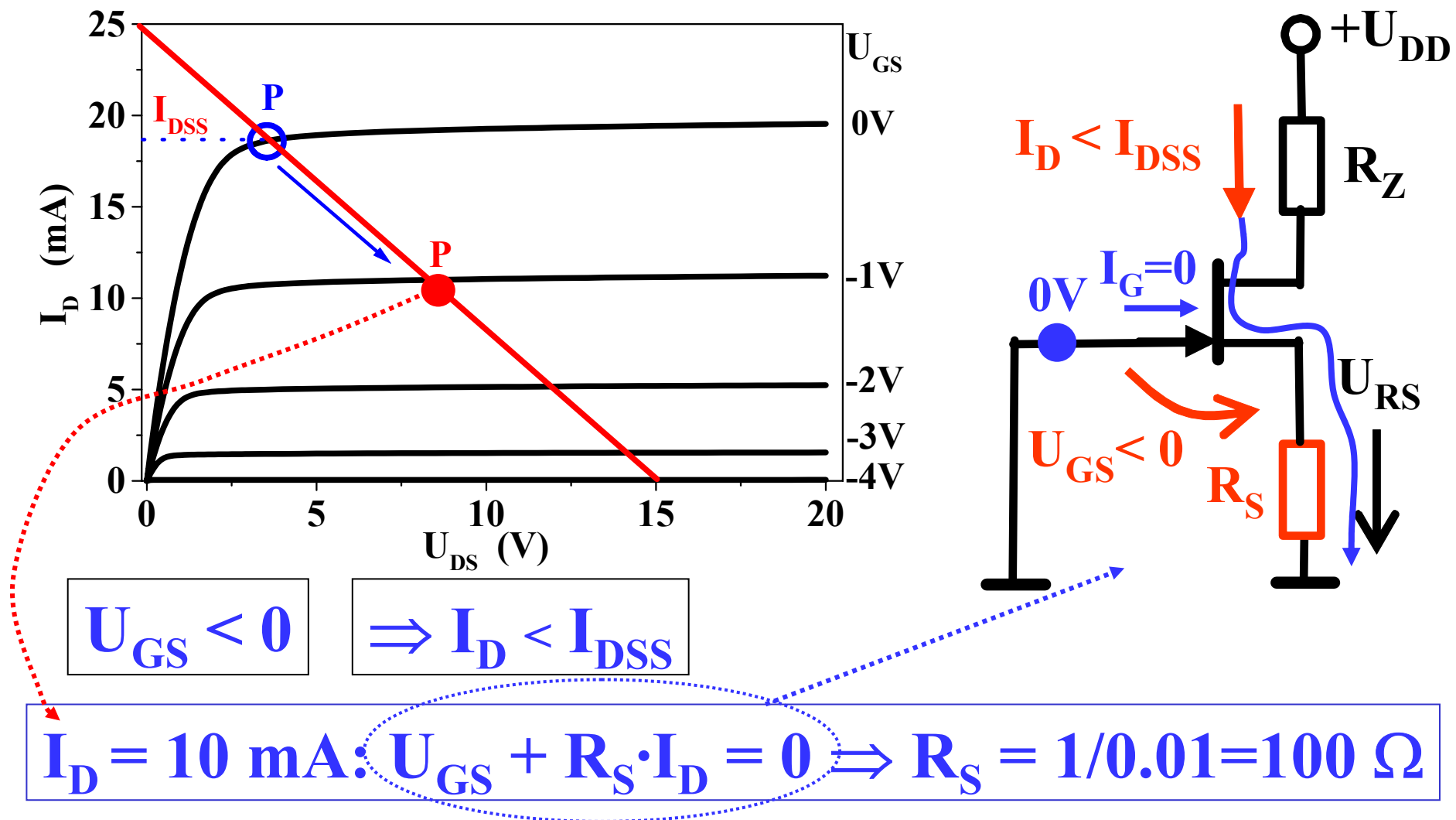
Aplikace: jednoduchý zdroj proudu,
ale s předem neznámou hodnotou (výrobní rozptyl).

STATIC CHARACTERISTICS

$T_j = 25\text{ }^{\circ}\text{C}$; unless otherwise specified.

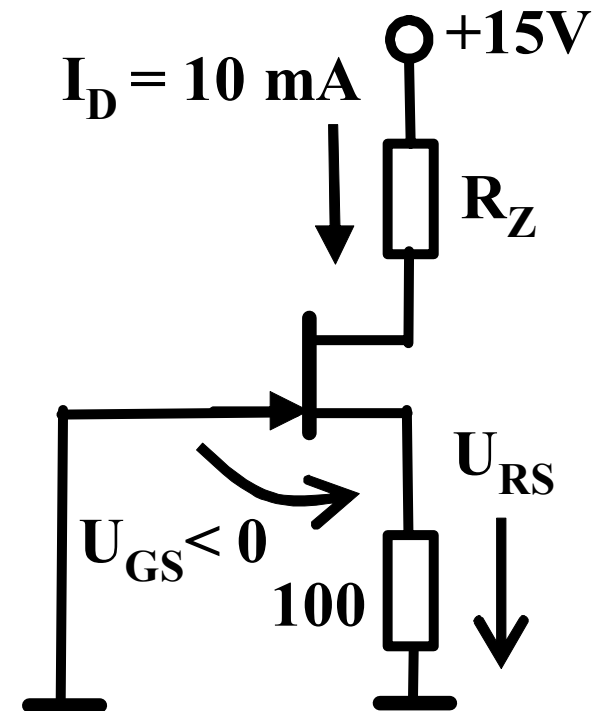
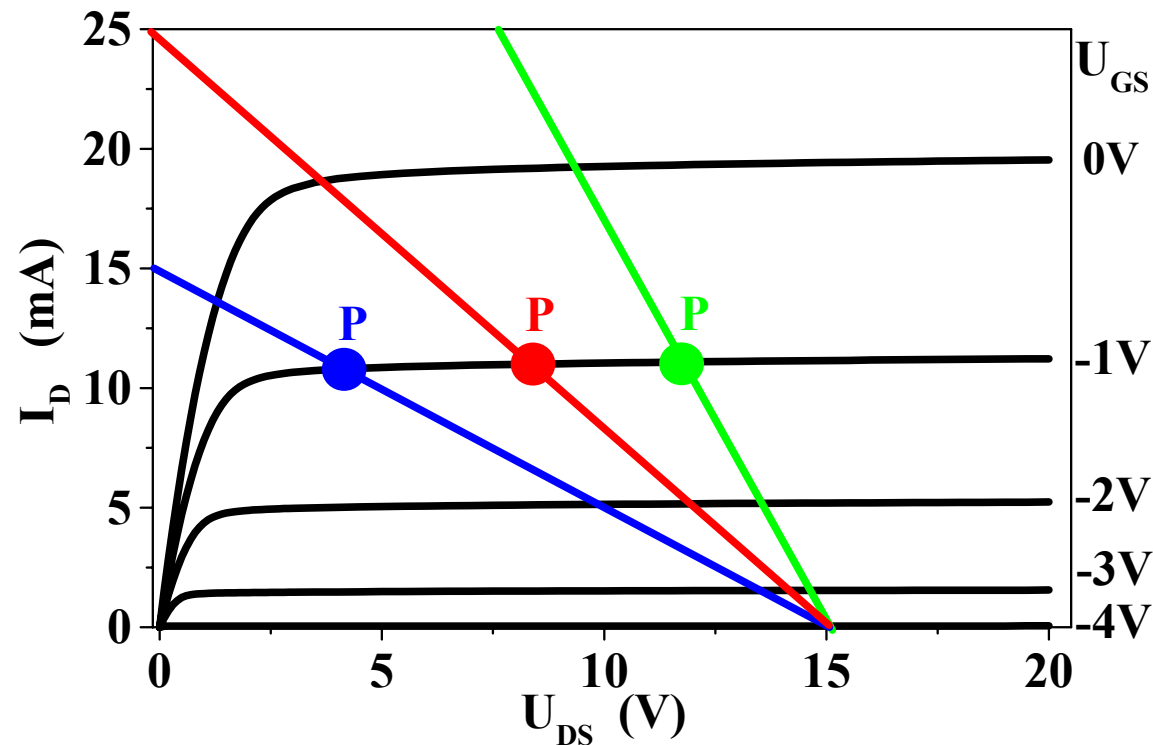
SYMBOL	PARAMETER	CONDITIONS	MIN.	MAX.	UNIT
$V_{(BR)GSS}$	gate-source breakdown voltage	$I_G = -1\text{ }\mu\text{A}$; $V_{DS} = 0$	-30	–	V
V_{GSoff}	gate-source cut-off voltage	$I_D = 10\text{ nA}$; $V_{DS} = 15\text{ V}$	-0.25	-8.0	V
V_{GS}	gate-source voltage	$I_D = 200\text{ }\mu\text{A}$; $V_{DS} = 15\text{ V}$			
	BF245A		-0.4	-2.2	V
	BF245B		-1.6	-3.8	V
	BF245C		-3.2	-7.5	V
I_{DSS}	drain current	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; note 1			
	BF245A		2	6.5	mA
	BF245B		6	15	mA
	BF245C		12	25	mA
I_{GSS}	gate cut-off current	$V_{GS} = -20\text{ V}$; $V_{DS} = 0$	–	-5	nA
		$V_{GS} = -20\text{ V}$; $V_{DS} = 0$; $T_j = 125\text{ }^{\circ}\text{C}$	–	-0.5	μA

JFET jako zdroj konstantního proudu

Aplikace: jednoduchý zdroj proudu s nastavitelnou hodnotou.

JFET jako zdroj konstantního proudu

$$I_D = 10 \text{ mA} \Rightarrow R_S = 100 \Omega$$

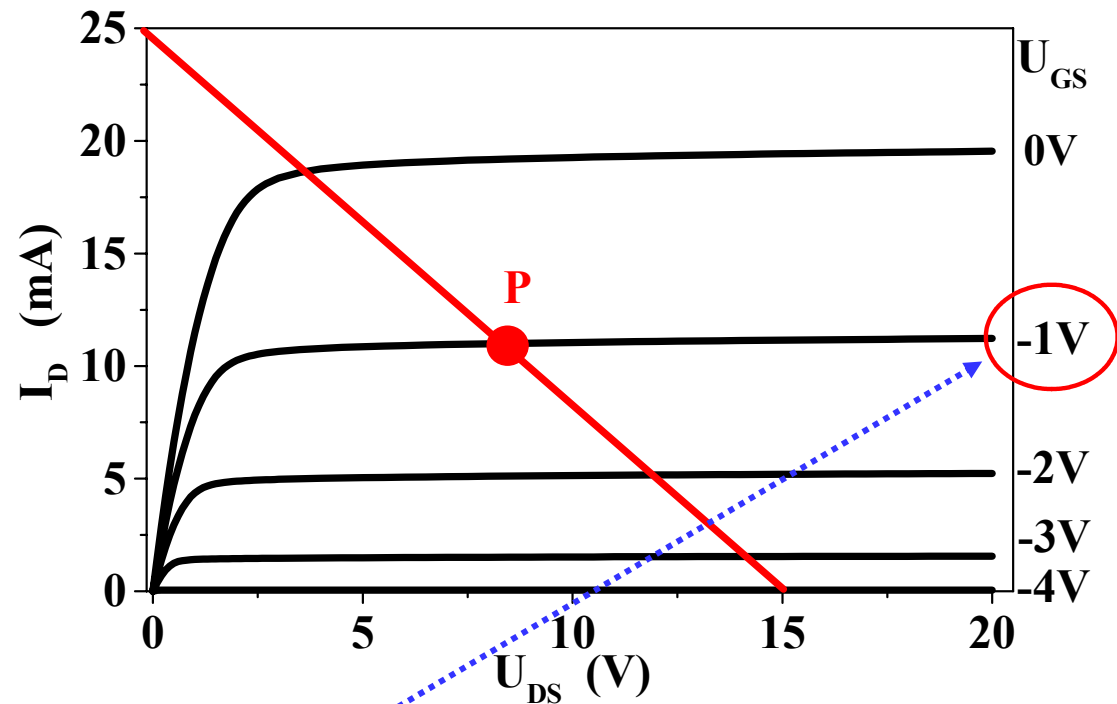
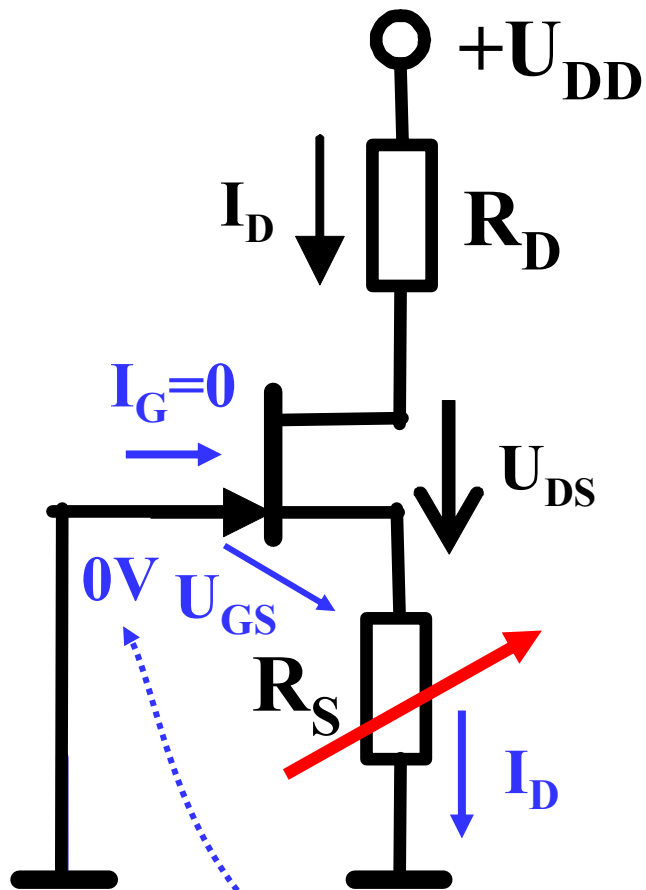
$$R_Z > R_Z > R_Z$$

Jednoduchý zdroj konstantního proudu
s hodnotou nastavitelnou pomocí R_S .

JFET jako zesilovač malého signálu

1. **nastavení** ss pracovního bodu ve třídě A ($U_{DS} = U_{DD}/2$)

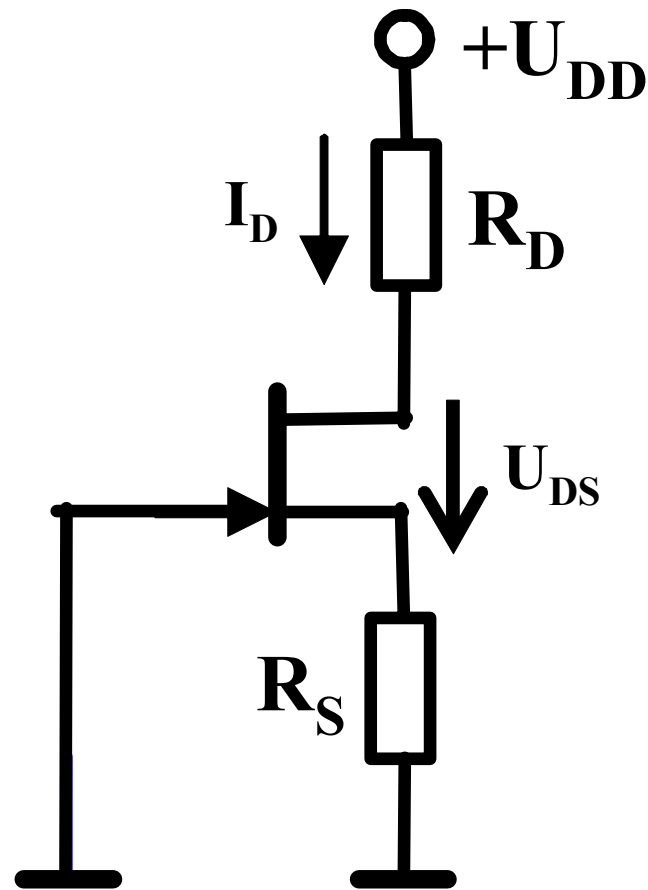

$$U_{GS} + R_S \cdot I_D = 0$$

JFET jako zesilovač malého signálu

2. přivedení harmonického signálu

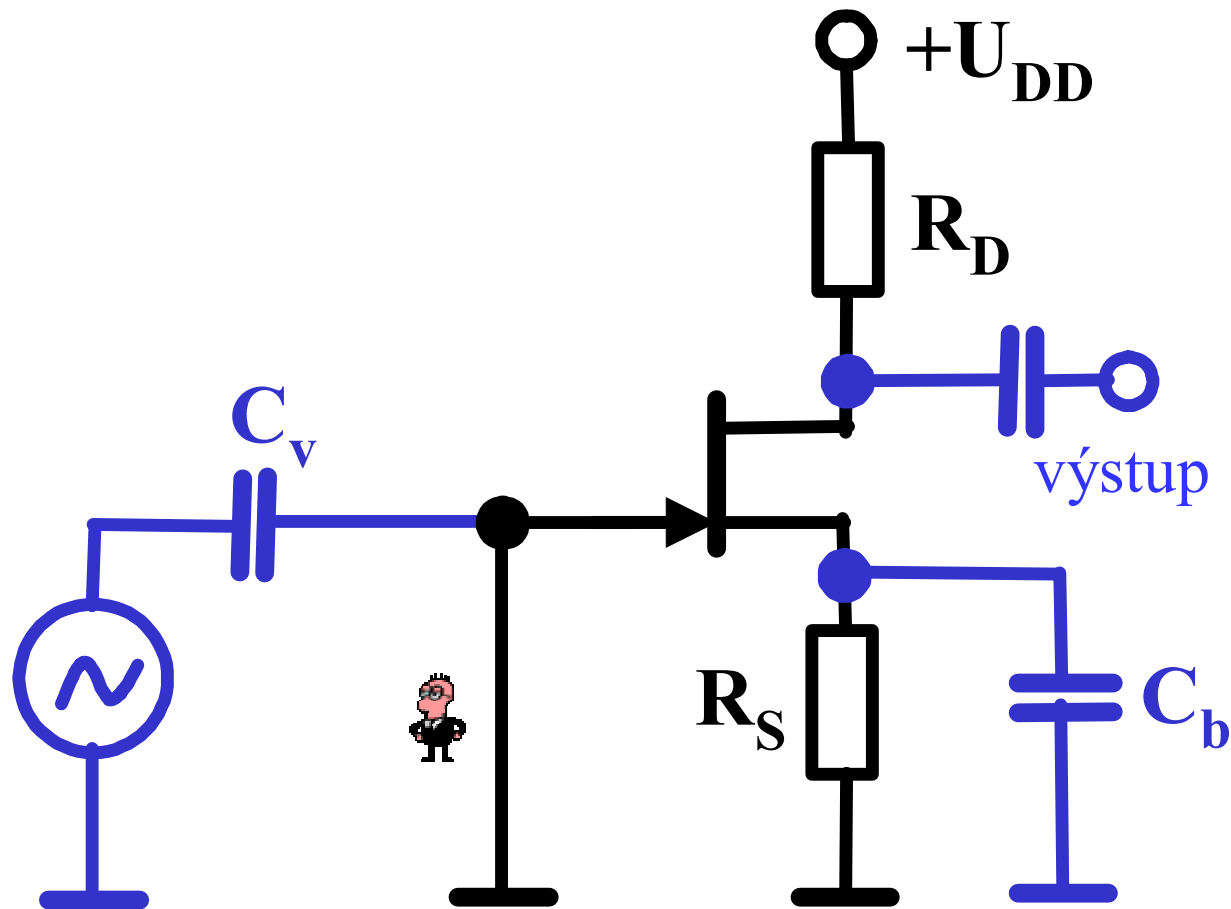
⇒ připojíme generátor, vazební a blokovací kapacitory.

JFET jako zesilovač malého signálu

2. přivedení harmonického signálu

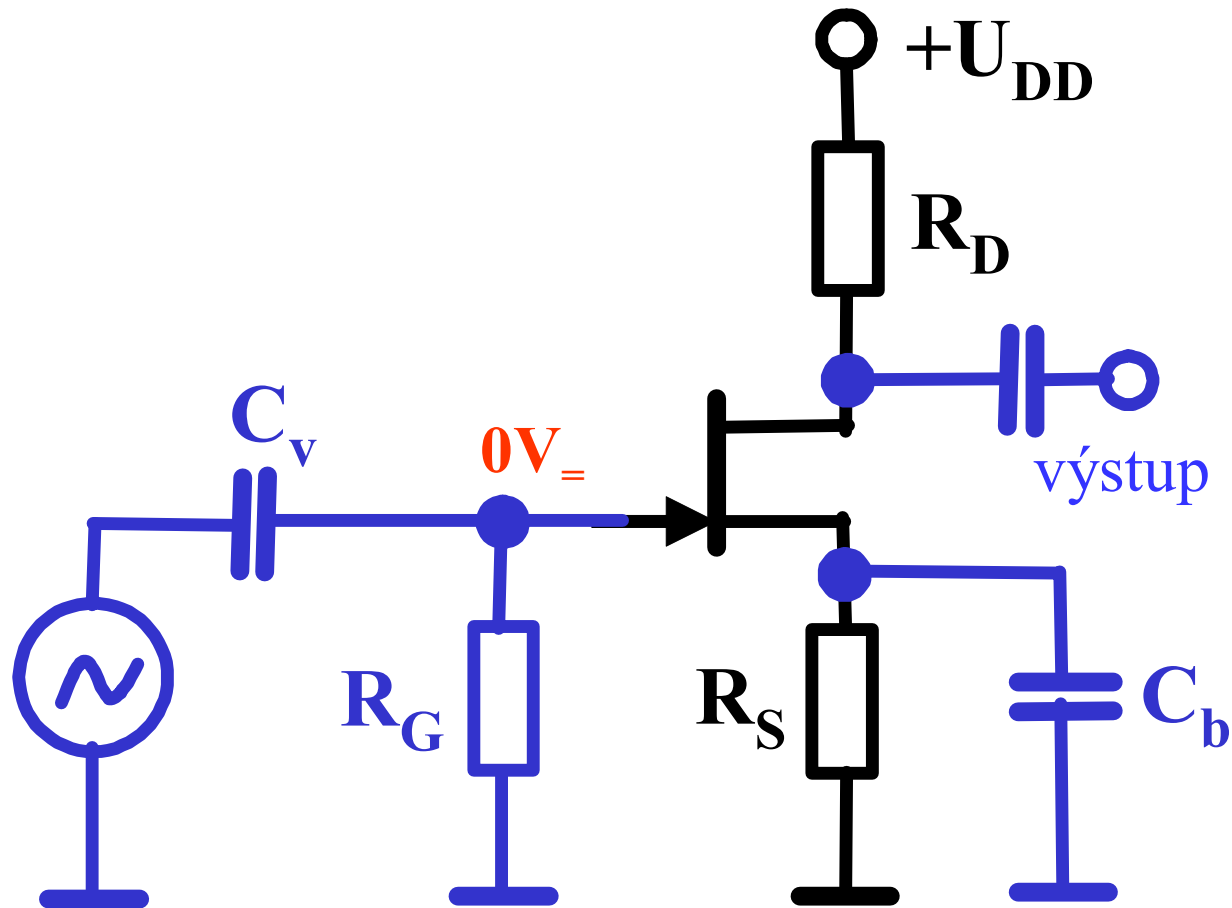
⇒ připojíme generátor, vazební a blokovací kapacitory.

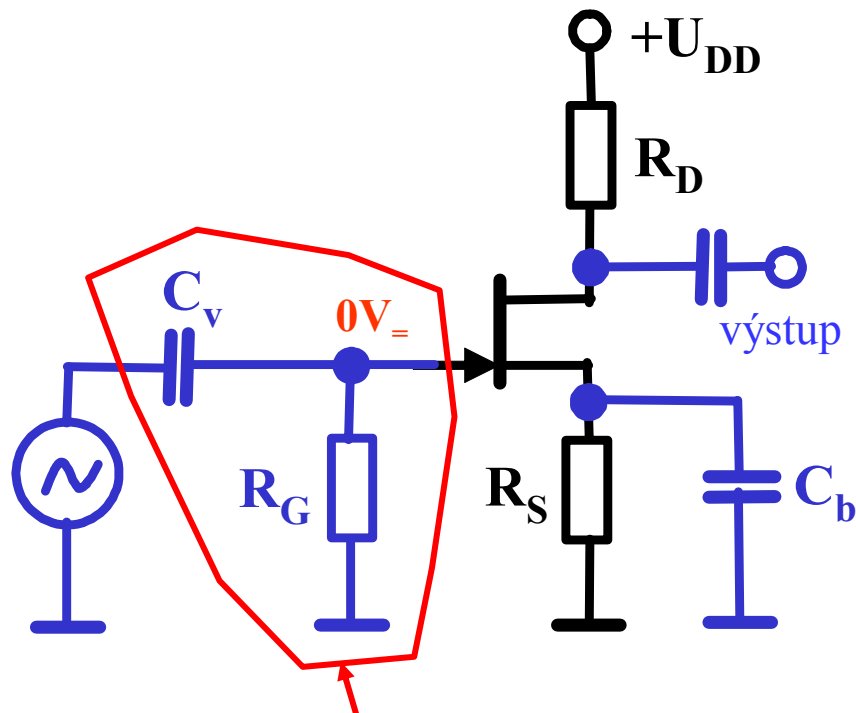
JFET jako zesilovač malého signálu

2. přivedení harmonického signálu

⇒ připojíme generátor, vazební a blokovací kapacitory.

JFET jako zesilovač malého signálu

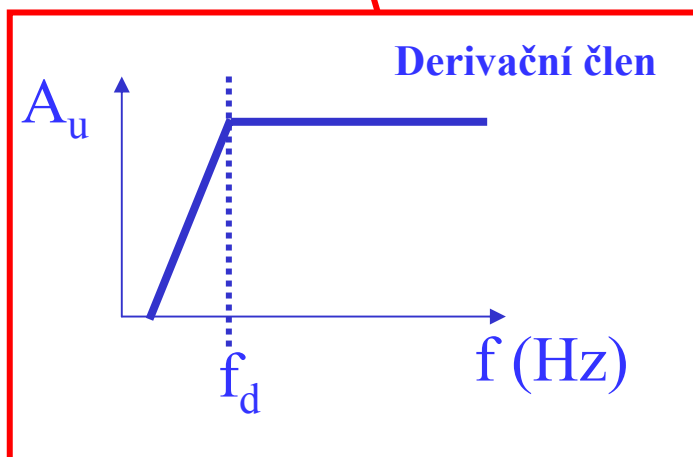

Volba vazebního kapacitoru

$$1/\omega C_v \ll R_G, f = 1\text{kHz}, R_G = 1\text{M}\Omega$$

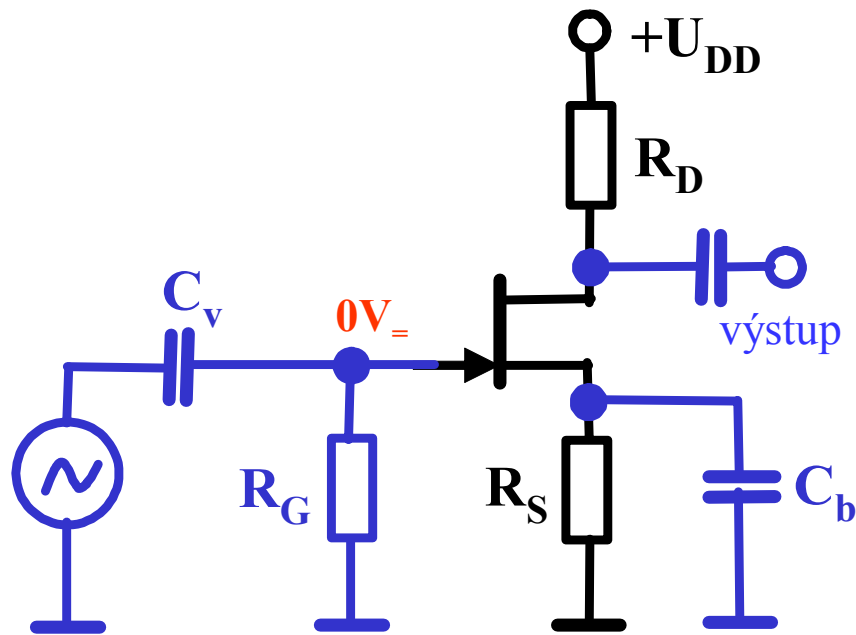
$$C_v \gg 1/(2\pi \cdot f \cdot R_G) = 1/(2\pi \cdot 10^3 \cdot 10^6)$$
$$C_v \gg 0.16\text{ nF} \Rightarrow C_v \text{ volíme } 1\text{ nF}$$

C_v vychází malé, protože R_G je veliké.

mezní kmitočet $\Leftrightarrow \omega CR = 1$
pokles výstup. napětí o 3dB

JFET jako zesilovač malého signálu

Volba blokovacího kapacitoru

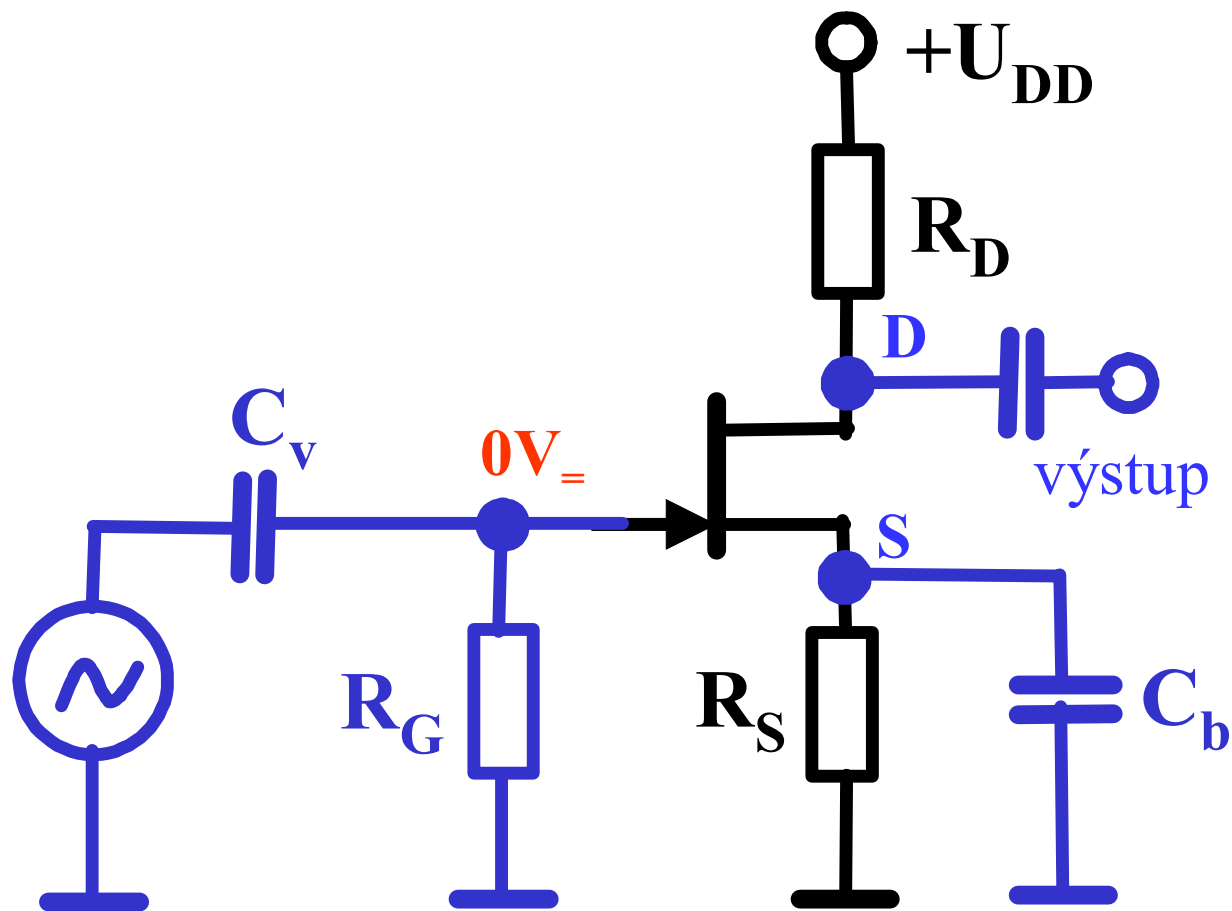
$$1/\omega C_b \ll R_S, f = 1\text{kHz}, R_S = 100\Omega$$

$$C_b \gg 1/(2\pi \cdot f \cdot R_S) = 1/(2\pi \cdot 10^3 \cdot 10^2)$$
$$C_b \gg 1.6 \mu\text{F} \Rightarrow C_v \text{ volíme } 100 \mu\text{F}$$

C_b vychází velké, protože R_S je malé.

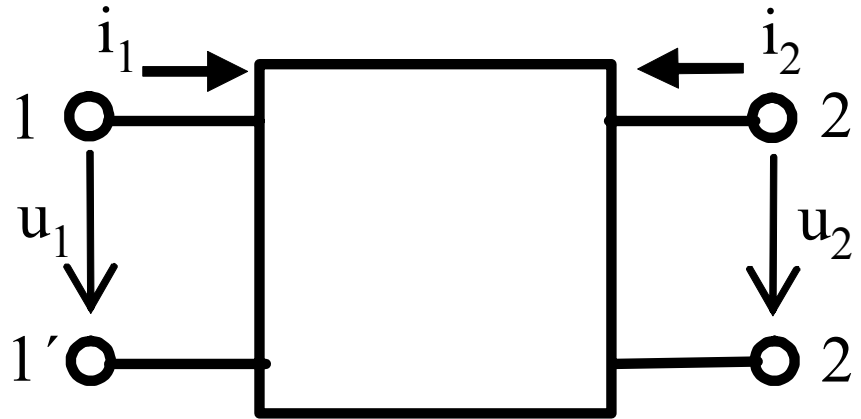
C_b se musí chovat jako zkrat ($1/\omega C_b \rightarrow 0$)
v celém frekvenčním pásmu.

JFET jako zesilovač malého signálu

Zapojení SS (SE) – INVERTOR!!!

JFET - NLO

Výhodné jsou y-parametry:

Do vstupu „neteče proud“.

$$i_1 = y_1(u_1, u_2) = 0$$

$$i_2 = y_2(u_1, u_2)$$

Pro změny obvodových veličin (střídavé napětí) zbyde jediná rovnice:

$$\Delta i_2 = y_{21} \Delta u_1 + y_{22} \Delta u_2$$

JFET - NLO

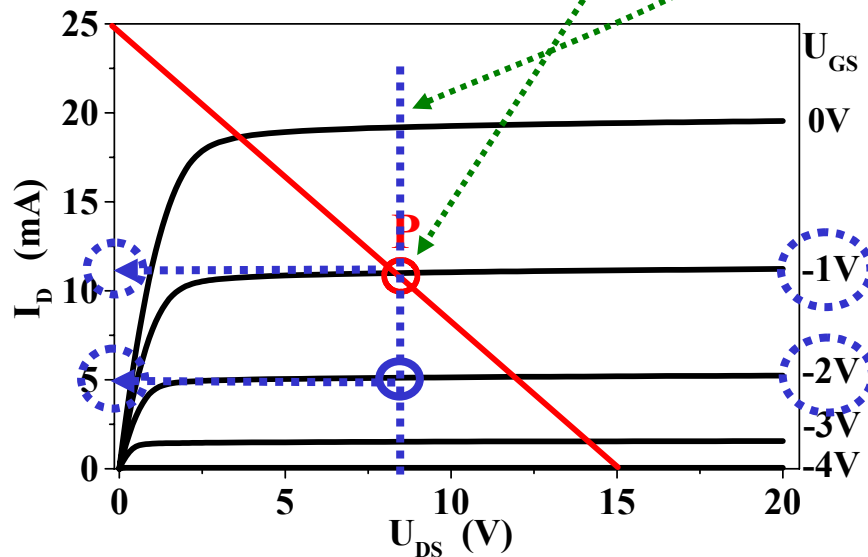
Pro změny obvodových veličin v zapojení SS:

$$\Delta i_D = y_{21s} \Delta u_{GS} + y_{22s} \Delta u_{DS}$$

$\Delta u_{DS} = 0$

$$y_{21s} = \left(\frac{\Delta i_D}{\Delta u_{GS}} \right)_{\Delta u_{DS}=0, P_0}$$

Diferenciální strmost
při výstupu nakrátko
Rozměr mA/V (mS).
Platí $y_{21} = h_{21} / h_{11}$.

$$y_{21s} = \left(\frac{(12 - 5) \cdot 10^{-3}}{-1 - (-2)} \right) = 7 \text{ mA/V}$$

JFET - NLO

Pro změny obvodových veličin v zapojení SS:

$$\Delta i_D = y_{21s} \Delta u_{GS} + y_{22s} \Delta u_{DS}$$

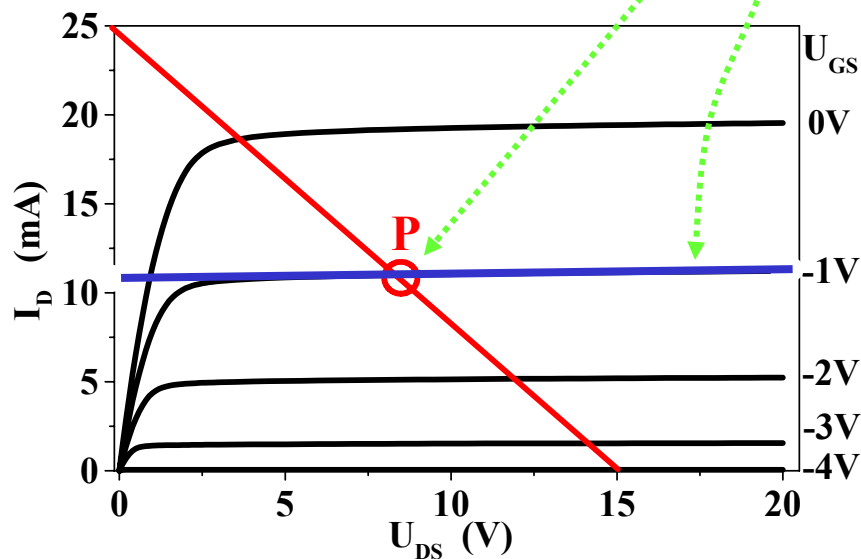
$= 0$

$$y_{22s} = \left(\frac{\Delta i_D}{\Delta u_{DS}} \right)_{P_0}^{\Delta u_{GS}=0}$$

Výstupní diferenciální vodivost
při vstupu nakrátko.

Má rozměr vodivosti (S).

Platí $y_{22} = h_{22} - h_{21} \cdot h_{12} / h_{11}$.

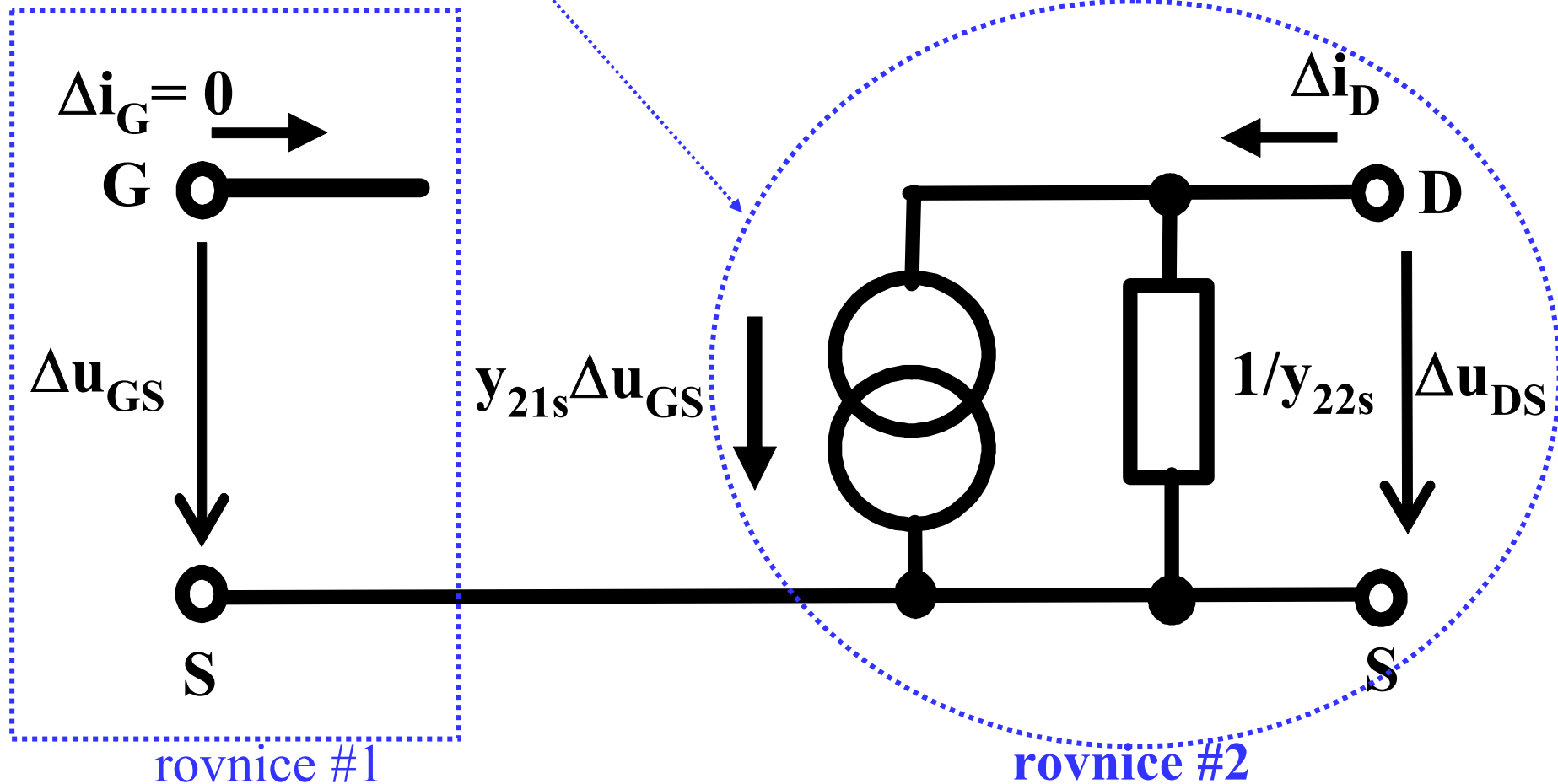
$$y_{22s} = \left(\frac{(12.5 - 12) \cdot 10^{-3}}{20 - 0} \right) = 25 \mu S$$

$1/y_{22s} \sim \text{typicky } 10 - 30 \text{ k}\Omega$

JFET - NLO

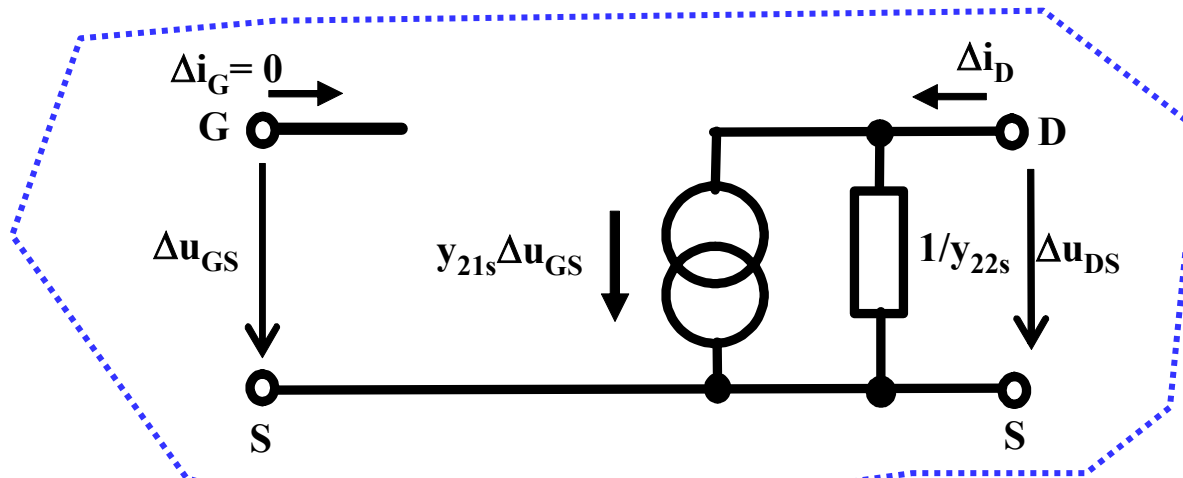
Pro změny obvodových veličin v zapojení SS:

$$\Delta i_D = y_{21s} \Delta u_{GS} + y_{22s} \Delta u_{DS}$$

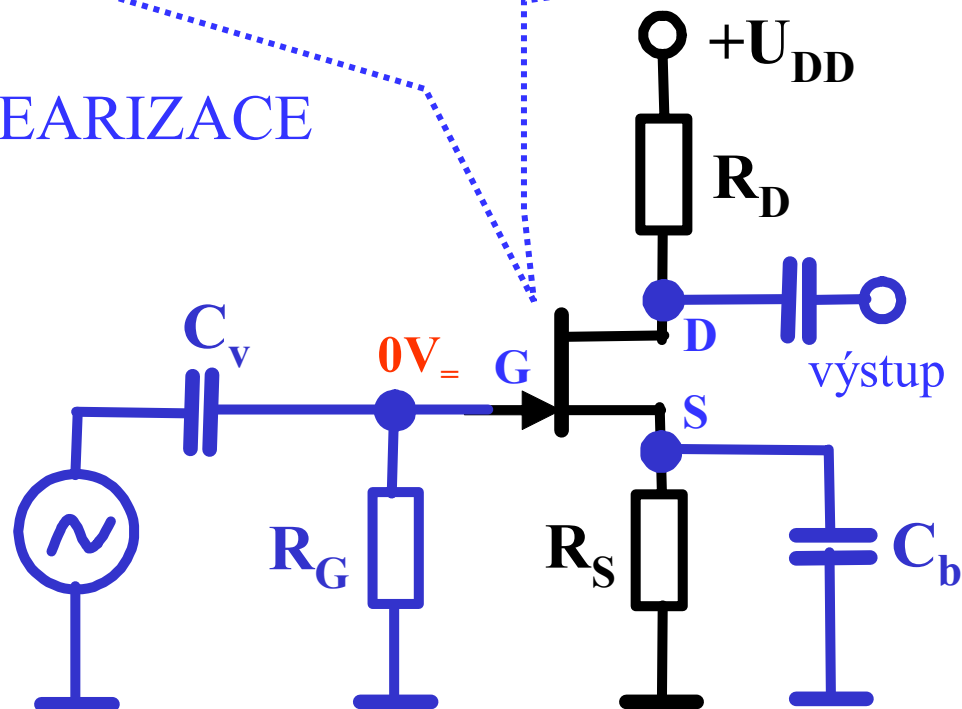

JFET jako zesilovač

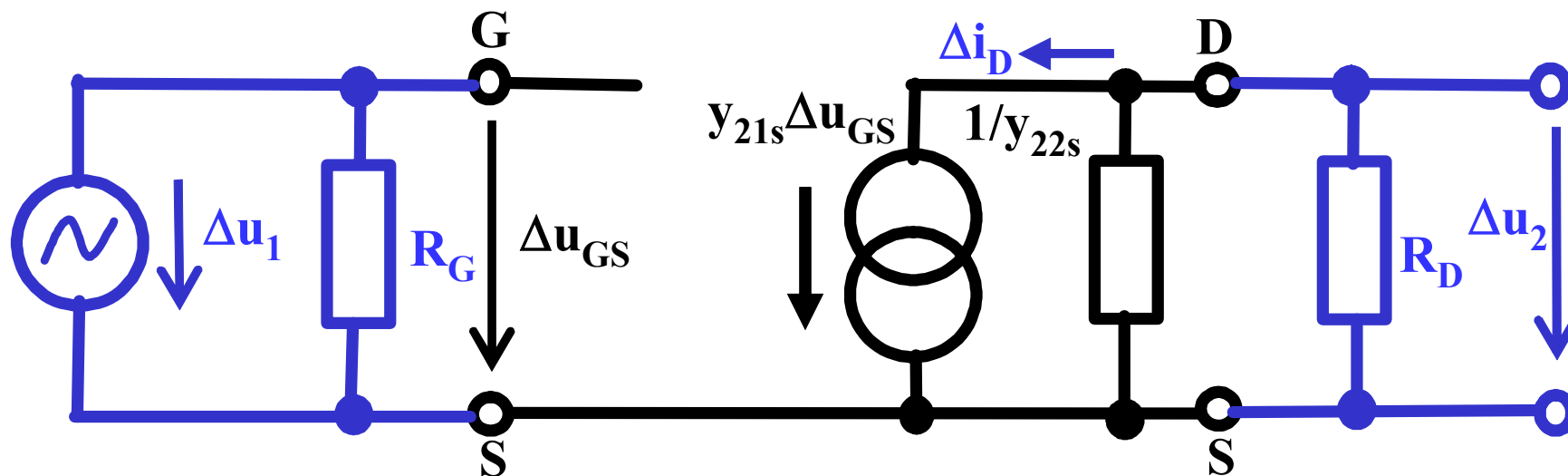
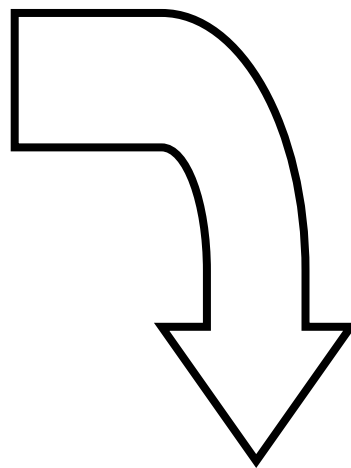
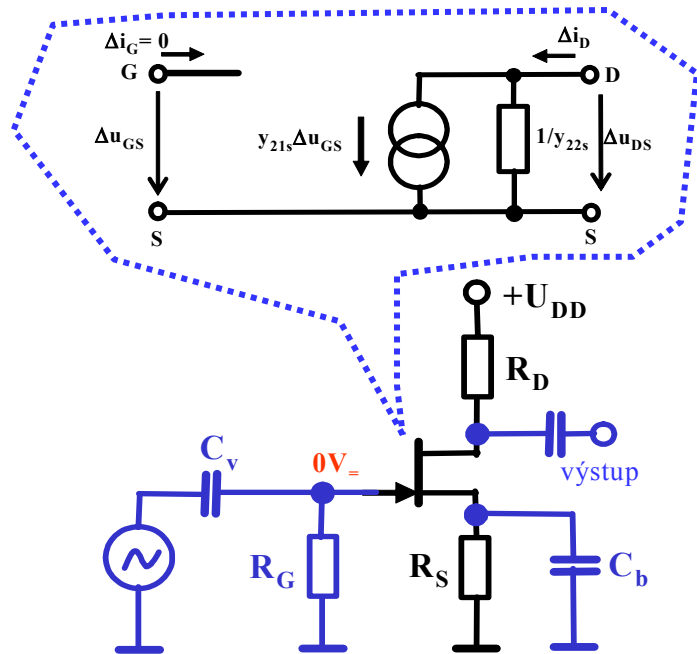
NLO

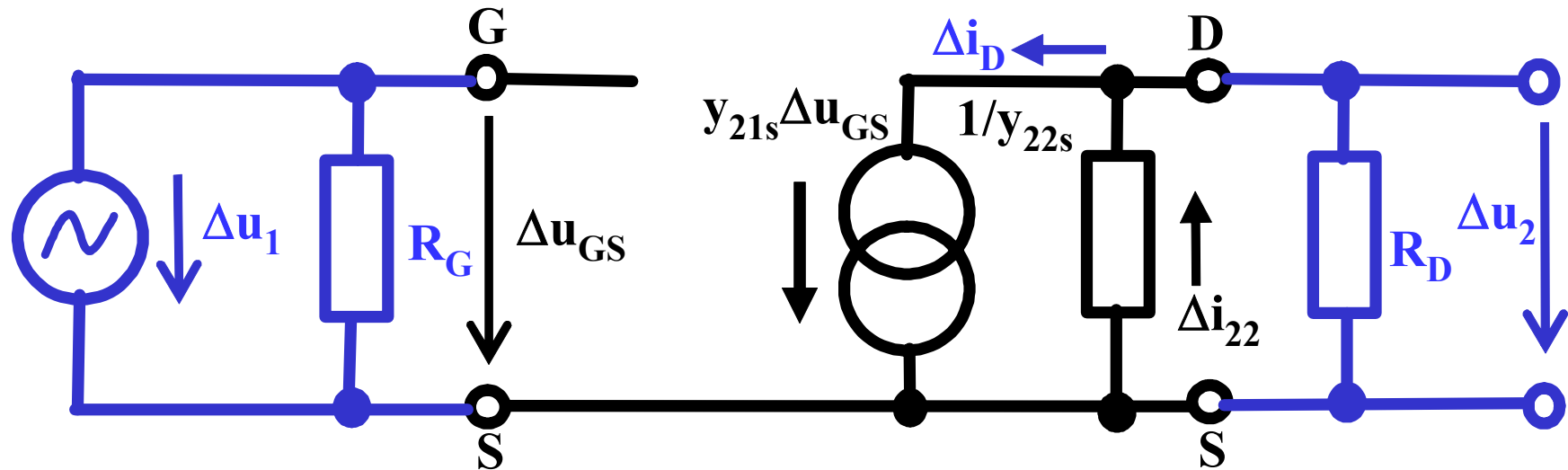
LINEARIZACE

JFET jako zesilovač

JFET jako zesilovač

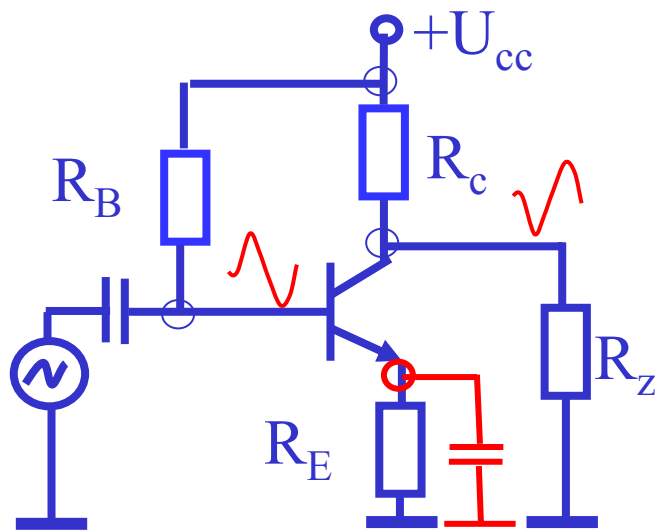
$$\Delta u_1 = \Delta u_{GS}$$

$$\Delta u_2 = - \left(R_D // \frac{1}{y_{22s}} \right) \cdot y_{21s} \cdot \Delta u_{GS}$$

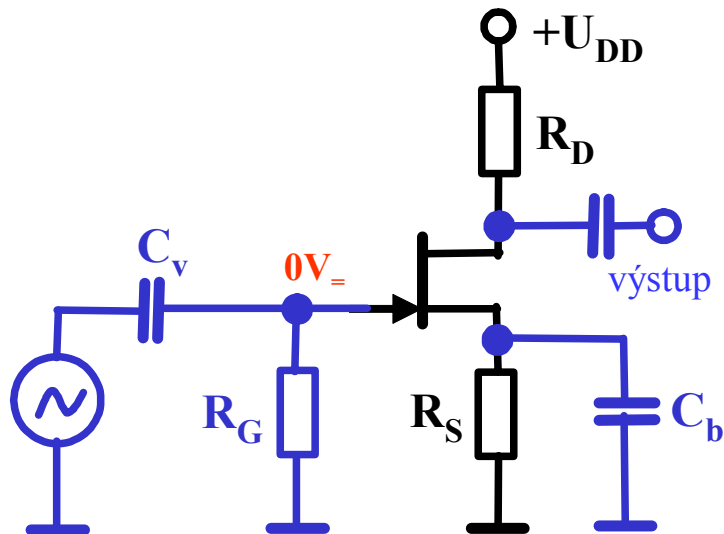
$$A_u = \frac{\Delta u_2}{\Delta u_1} = - y_{21s} \cdot \left(R_D // \frac{1}{y_{22s}} \right), \quad A_u = - y_{21s} \cdot R_D \quad \text{pro } R_D \ll \frac{1}{y_{22s}}$$

INVERTOR (SS=SE)

Zesilovače

$$A_u = -\frac{h_{21e} \cdot R_C}{h_{11e}} = -y_{21e} \cdot \left(R_C // \frac{1}{h_{22e}} \right)$$

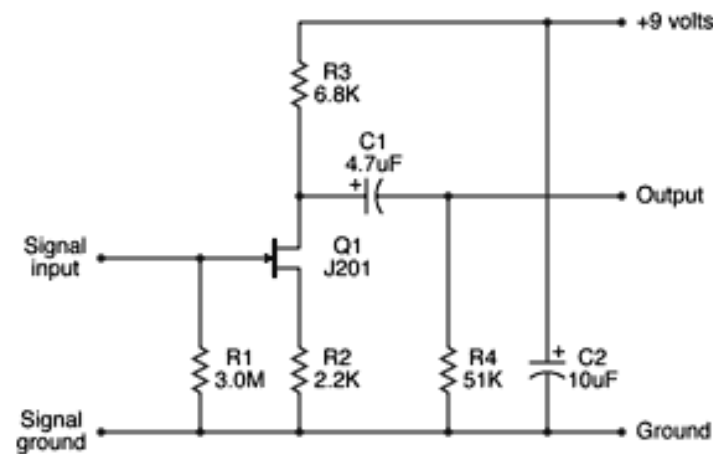

$$A_u = -y_{21s} \cdot \left(R_D // \frac{1}{y_{22s}} \right)$$

Vzorec vyplývá z konfigurace obvodu, nikoliv typu tranzistoru!

JFET & MESFET - aplikace

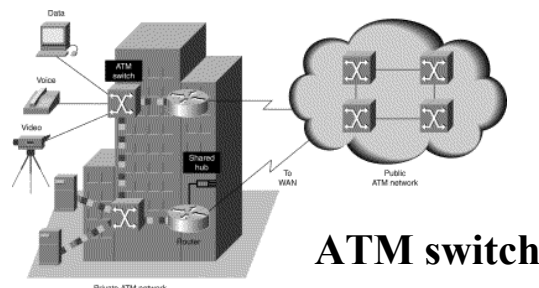
- **Zesilovač malého signálu**
(malý šum, zejména na nf)

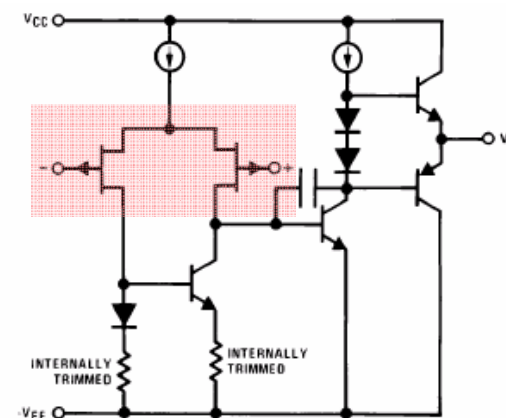
JFET Guitar Preamplifier

- **vf zesilovač malého signálu**
(velký mezní kmitočet)

- **vf spínač**
(velký mezní kmitočet)

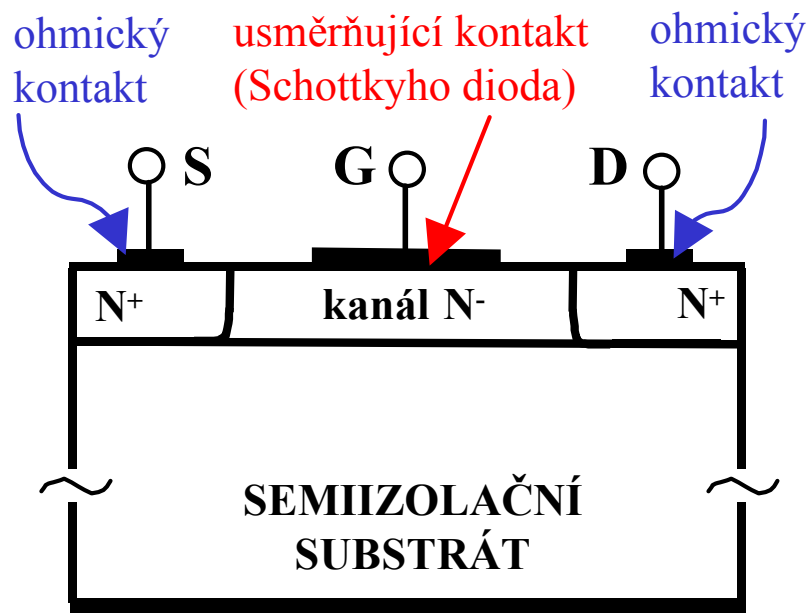
ATM switch

- **Operační zesilovače (zejména vstupní tranzistory)**
(velký vstupní odpor)

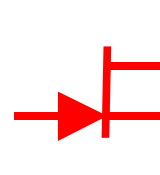
MESFET (Metal Semiconductor FET)

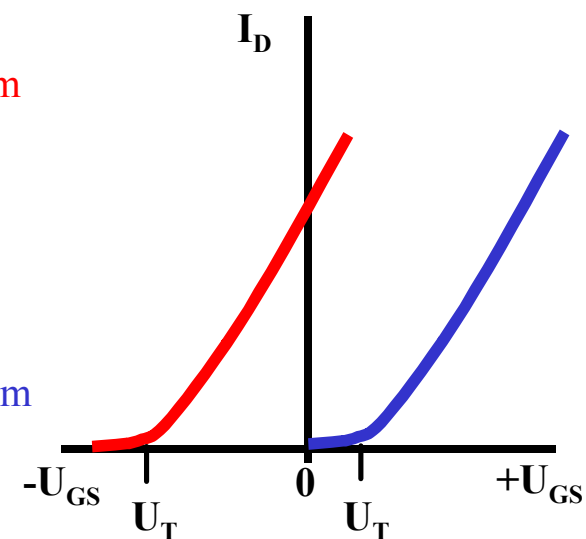
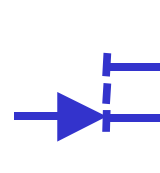
hloubka kanálu $> W_{OPN}@0V$
Normally ON

hloubka kanálu $< W_{OPN}@0.5V$
Normally OFF

Kanál N
Ochuzovací režim

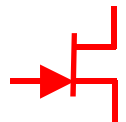

Kanál N
Obhacovací režim

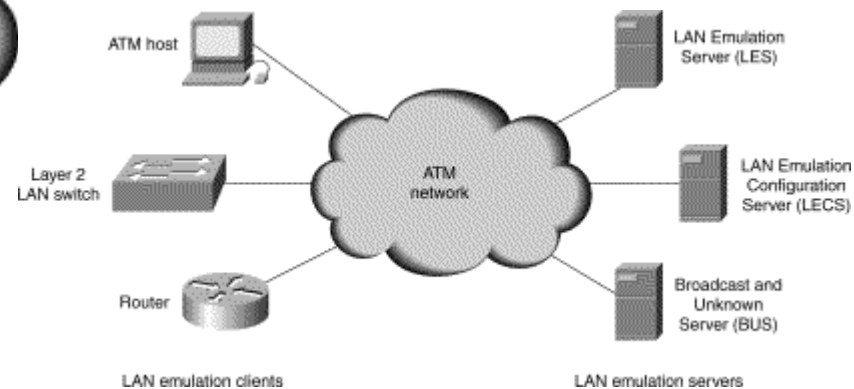
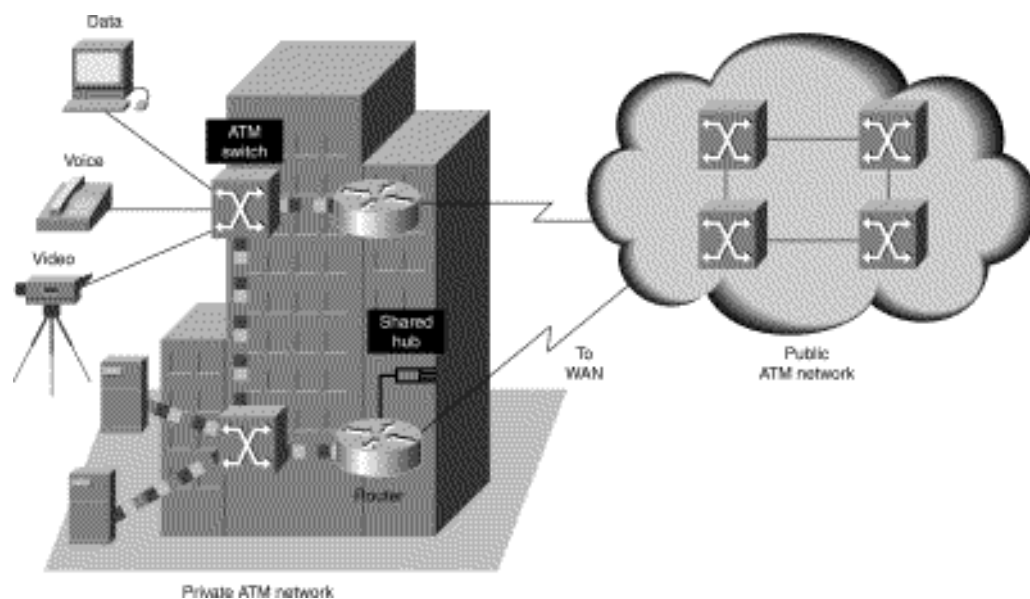
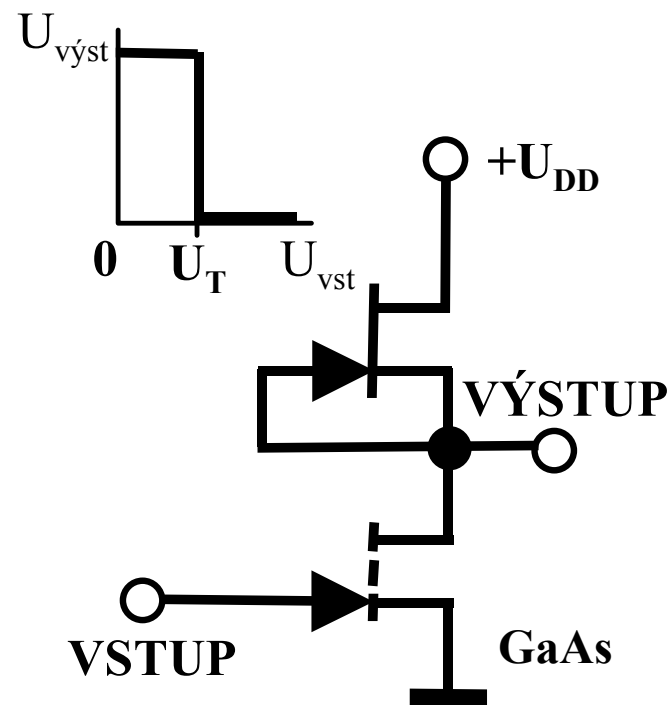
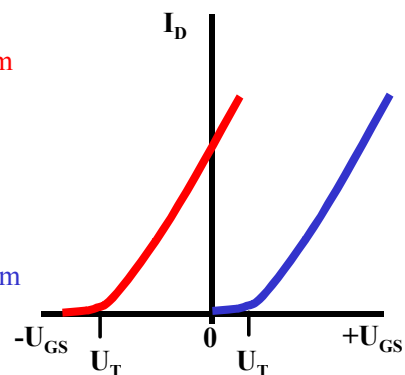
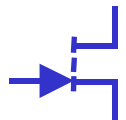

MESFET - aplikace

Kanál N
Ochuzovací režim

Kanál N
Obohacovací režim

JFET - mezní parametry

N-channel silicon field-effect transistors

BF245A; BF245B; BF245C

LIMITING VALUES

In accordance with the Absolute Maximum Rating System (IEC 134).

SYMBOL	PARAMETER	CONDITIONS	MIN.	MAX.	UNIT
V_{DS}	drain-source voltage		–	± 30	V
V_{GDO}	gate-drain voltage	open source	–	–30	V
V_{GSO}	gate-source voltage	open drain	–	–30	V
I_D	drain current		–	25	mA
I_G	gate current		–	10	mA
P_{tot}	total power dissipation	up to $T_{amb} = 75\text{ °C}$;	–	300	mW
		up to $T_{amb} = 90\text{ °C}$; note 1	–	300	mW
T_{stg}	storage temperature		–65	+150	°C
T_j	operating junction temperature		–	150	°C

JFET - charakteristické parametry

STATIC CHARACTERISTICS

$T_j = 25\text{ }^{\circ}\text{C}$; unless otherwise specified.

SYMBOL	PARAMETER	CONDITIONS	MIN.	MAX.	UNIT
$V_{(BR)GSS}$	gate-source breakdown voltage	$I_G = -1\text{ }\mu\text{A}$; $V_{DS} = 0$	-30	–	V
V_{GSoff}	gate-source cut-off voltage	$I_D = 10\text{ nA}$; $V_{DS} = 15\text{ V}$	-0.25	-8.0	V
V_{GS}	gate-source voltage	$I_D = 200\text{ }\mu\text{A}$; $V_{DS} = 15\text{ V}$			
	BF245A		-0.4	-2.2	V
	BF245B		-1.6	-3.8	V
	BF245C		-3.2	-7.5	V
I_{DSS}	drain current	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; note 1			
	BF245A		2	6.5	mA
	BF245B		6	15	mA
	BF245C		12	25	mA
I_{GSS}	gate cut-off current	$V_{GS} = -20\text{ V}$; $V_{DS} = 0$	–	-5	nA
		$V_{GS} = -20\text{ V}$; $V_{DS} = 0$; $T_j = 125\text{ }^{\circ}\text{C}$	–	-0.5	μA

velký rozptyl parametrů – typ. vlastnost JFETů

JFET - dynamické parametry

DYNAMIC CHARACTERISTICS

Common source; $T_{amb} = 25\text{ }^{\circ}\text{C}$; unless otherwise specified.

SYMBOL	PARAMETER	CONDITIONS	MIN.	TYP.	MAX.	UNIT
C_{is}	input capacitance	$V_{DS} = 20\text{ V}$; $V_{GS} = -1\text{ V}$; $f = 1\text{ MHz}$	–	4	–	pF
C_{rs}	reverse transfer capacitance	$V_{DS} = 20\text{ V}$; $V_{GS} = -1\text{ V}$; $f = 1\text{ MHz}$	–	1.1	–	pF
C_{os}	output capacitance	$V_{DS} = 20\text{ V}$; $V_{GS} = -1\text{ V}$; $f = 1\text{ MHz}$	–	1.6	–	pF
g_{is}	input conductance	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 200\text{ MHz}$	–	250	–	μS
g_{os}	output conductance	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 200\text{ MHz}$	–	40	–	μS
$ y_{fs} $	forward transfer admittance	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 1\text{ kHz}$	3	–	6.5	mS
		$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 200\text{ MHz}$	–	6	–	mS
$ y_{rs} $	reverse transfer admittance	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 200\text{ MHz}$	–	1.4	–	mS
$ y_{os} $	output admittance	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 1\text{ kHz}$	–	25	–	μS
f_{gfs}	cut-off frequency	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $g_{fs} = 0.7$ of its value at 1 kHz	–	700	–	MHz
F	noise figure	$V_{DS} = 15\text{ V}$; $V_{GS} = 0$; $f = 100\text{ MHz}$; $R_G = 1\text{ k}\Omega$ (common source); input tuned to minimum noise	–	1.5	–	dB